



EL TREBALL EN XARXA ENTRE ESCOLES, ENTITATS DE LLEURE I FAMÍLIES

POSANT EN VALOR EL POTENCIAL EDUCATIU DE L'EDUCACIÓ EN EL LLEURE

Marina Poza Civico

Tutora: Marta Esteban

Doble titulació: Educació Infantil i Primària

Modalitat: Recerca educativa

Curs: 2020-2021

Amb aquest treball poso fi a la meva trajectòria com a alumna del doble grau d'Educació Infantil i Primària de la UB. Vull agrair a totes aquelles persones, familiars, amics, amigues, professorat, que m'han acompanyat en aquest llarg camí i m'han recolzat per seguir endavant.

Aquest treball no hauria estat possible sense les quatre participants que han format part d'aquesta recerca amb la seva experiència: la Laura Roncero, la Gemma del Río, l'Anamari Civico i l'Antonio Civico. Agraeixo el suport de la meva parella de coavaluació Clara Pardos que ha estat present, no només en aquest treball, sinó en el transcurs d'aquests cinc anys. Finalment, agrair el suport i l'acompanyament de la meva tutora Marta Esteban durant tot el procés del treball. Per últim, vull agrair a l'esplai 'La Sagrera' l'oportunitat que m'ha donat de poder gaudir i aprendre del lleure, així com a totes les entitats de lleure que treballen dia rere dia per fer un món millor.

ÍNDEX

1.	RESUM.....	4
1.1.	RESUMEN	5
1.2.	ABSTRACT	6
2.	INTRODUCCIÓ.....	7
3.	OBJECTIUS	9
4.	MARC TEÒRIC.....	10
4.1.	HISTÒRIA DE L'EDUCACIÓ EN EL LLEURE.....	10
4.2.	QUÈ ES L'EDUCACIÓ EN EL LLEURE?	13
4.2.1.	Pedagogia del lleure	15
4.2.2.	Tres pedagogies del lleure i una més	16
4.2.3.	L'educació en el lleure i la inclusió	17
4.3.	TREBALL EN XARXA.....	18
4.3.1.	Models de treball en xarxa.....	20
4.3.2.	El treball en xarxa i la inclusió	21
5.	MARC METODOLÒGIC.....	23
5.1.	Modalitat.....	23
5.2.	Participants.....	24
5.3.	Instruments de recollida	26
5.4.	Anàlisi de dades.....	27
6.	PRESENTACIÓ DELS RESULTATS	29
6.1.	L'educació en el lleure.....	29
6.2.	Elements d'una coordinació entre agents educatius.....	32
6.3.	Coordinació entre lleure, escola i família.....	34
7.	DISCUSSIÓ DELS RESULTATS.....	36
8.	CONCLUSIONS	39
9.	PROSPECTIVA I LIMITACIONS	42
10.	REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES.....	44
11.	ANNEXOS.....	49

1. RESUM

El treball en xarxa cada cop està més vigent a la comunitat educativa; tot i això, encara li queda un llarg camí a recórrer. Aquest es basa en la coordinació de diferents agents educatius de la comunitat educativa, però on queda l'educació en el lleure? El lleure és un espai a la societat destinat a acompanyar infants i joves d'acord amb un projecte defensat per un equip de voluntaris/es. Tanmateix, les entitats que formen part sovint no reben el suport de la societat i no són vistes com un agent educatiu.

Aquesta recerca té com a objectius destacar la necessitat del treball en xarxa entre les entitats de lleure, les escoles i les famílies per així millorar la qualitat de vida dels infants amb necessitats específiques de suport educatiu (NESE); i defensar la funció educativa que tenen les entitats de lleure. Per analitzar aquests aspectes, es farà una recerca qualitativa de la concepció que té la societat del treball en xarxa i l'educació en el lleure.

La investigació comença amb la fonamentació científica dels referents teòrics cercats i, tot seguit, es fa una recollida d'informació a través d'entrevistes. Els quatre participants d'aquesta recollida d'informació formen part del món educatiu formal i no formal.

Els resultats assenyalen la funció educativa de les entitats de lleure i l'impacte que tenen aquestes en els que hi formen part i en la societat. Així mateix, es mostra la necessitat de comprendre que l'educació és corresponsabilitat de tothom qui acompanya a l'infant. Per això es conclou amb la importància de treballar en xarxa i que l'educació en el lleure és un agent educatiu que també pot participar.

Paraules clau: educació en el lleure, treball en xarxa, escoles, agent educatiu, infants amb NESE.

1.1. RESUMEN

El trabajo en red cada vez está más presente en la comunidad educativa; aun así, todavía le queda mucho trabajo por hacer. Este se basa en la coordinación de diferentes agentes educativos de la comunidad educativa, pero ¿dónde queda la educación en el ocio y tiempo libre? El ocio y tiempo libre es un espacio de la sociedad destinado a acompañar a niños y jóvenes de acuerdo con un proyecto defendido por un equipo de voluntarios/as. Sin embargo, las entidades que forman parte a menudo no reciben el apoyo de la sociedad y no son vistas como un agente educativo.

Esta investigación tiene como objetivos destacar la necesidad del trabajo en red entre las entidades de ocio y tiempo libre, las escuelas y las familias para así mejorar la calidad de vida de los niños con necesidades específicas de soporte educativo (NESE); y defender la función educativa que tienen las entidades de ocio y tiempo libre. Para analizar estos aspectos, se hará una investigación cualitativa de la concepción que tiene la sociedad del trabajo en red y la educación en el ocio y tiempo libre.

La investigación empieza con la fundamentación científica de los referentes teóricos buscados y, seguidamente, se hace una recogida de información mediante entrevistas. Los cuatro participantes de esta recogida de información forman parte del mundo educativo formal y no formal.

Los resultados señalan la función educativa de las entidades de ocio y el impacto que tienen estas en los que forman parte y en la sociedad. Así mismo, se muestra la necesidad de comprender que la educación es corresponsabilidad de todos los que acompañan al niño. Por eso se concluye con la importancia de trabajar en red y que la educación en el ocio y tiempo libre es un agente educativo que también puede participar.

Palabras clave: educación en el tiempo libre, trabajo en red, escuelas, agente educativo, niños con NESE.

1.2. ABSTRACT

The networking is increasingly present in the educational community, nevertheless, it still has a lot of work to do. This networking is based on liaise with different education agents of the educational community, but where does this place leisure time education? Leisure time is a space in society intended to accompany children and youth according to a project defended by a team of volunteers. However, the entities they are part of often do not receive the support of the society and are not seen as an educational agent.

The aims of this research are to highlight the need of networking between the leisure time entities, schools and families in order to improve the quality of life of children with special educational needs (SEN), and to defend the educational function of the leisure time entities. To analyse these aspects, a qualitative investigation will be carried out on society's conception of networking and leisure time education.

The study starts with the scientific substantiation of the theoretical referents sought and, hereunder, a gathering information is then performed through interviews. The four participants in this data collection are part of the formal and non-formal educational world.

The results point to the educational function of leisure organizations and the impact they have on their members and on society. Moreover, it shows the need to understand that education is the co-responsibility of all those who accompany the child. Therefore, it is concluded with the importance of networking and considering the leisure time education as an educational agent that can also participate.

Keywords: leisure time education, networking, schools, educational agent, children with SEN.

2. INTRODUCCIÓ

El document presentat a continuació és el projecte final del grau d'Educació Infantil i Primària. Aquesta tasca final és l'oportunitat de poder endinsar-me en el món educatiu tenint en compte els meus interessos personals i professionals. Aquest procés d'aprenentatge comença amb la tria del tema, el treball en xarxa entre escoles, famílies i entitats de lleure: posant en valor el potencial educatiu de l'educació en el lleure; i no hi ha un punt final, perquè aquest pot esdevenir el principi d'un llarg camí.

L'educació en el lleure, com exposa Dumazedier (s. d. , a *Bonet et al.*, 2019), és temps lliure educable. Les entitats de lleure com ara esplais o caus, segons Ruiz de Gauna (2012), tenen una intencionalitat educativa on es treballa l'àmbit personal com interpersonal a través de la vivència de valors que promou l'entitat. Per tant, com menciona Aliança Educació 360 (2019), són espais on es dona l'oportunitat de poder desenvolupar les competències per créixer com a persones en la societat actual.

Els reptes de la societat actual no s'aborden únicament des de l'escola, tal com exposa Pérez (2011). Segons aquest autor, els agents educatius de la comunitat tenen un rol clau en les relacions de la vida diària de les persones i en els processos educatius. Pérez (2011) manifesta que la diversitat de maneres de fer l'educació que aporten els agents educatius és enriquidora i són moments per compartir coneixements per tal de generar pràctiques comunes. A més, Subirats i Albaigés (2006, a Pérez, 2011), exposen que l'educació està en mans dels diferents agents de la comunitat i que han de tenir un compromís mutu per tal de respondre a un millor desenvolupament dels processos educatius. Per tant, parlem del treball en xarxa que, segons Molina i Seguer (2004), es basa en la intercomunicació entre els diferents agents quan s'actua sobre un alumne.

Des del meu punt de vista, i des de la meva vivència, les entitats de lleure són molt beneficioses pels infants amb necessitats específiques de suport educatiu (NESE) i crec que els poden ajudar molt, ja que és un ambient on tothom se sent partícip i poden establir vincles molt enriquidors per ells/es. Però, a vegades, aquestes entitats no saben com actuar davant d'algunes situacions i necessiten ajuda de professionals per gestionar-les. A més, l'escola no és l'única institució que ha de fer front a l'educació dels adults del futur (Pérez, 2011). Per tant, una possible solució a aquest problema seria

intentar compartir recursos i establir una coordinació per poder treballar adequadament amb aquests infants.

Des de la meva experiència, fa cinc anys que formo part de l'Esplai 'La Sagrera' (Barcelona) i dins de l'organització interna, tenim l'equip pedagògic. Una de les funcions d'aquest equip és, per una banda, fer el seguiment d'infants amb NESE o seguiment d'algun infant que els monitors del grup considerin que seria convenient fer-li i, per l'altra, oferir diferents recursos educatius. En alguns casos, ens costa saber com actuar amb els infants amb NESE, ja que potser no arribem a tenir la formació necessària i tenim pocs recursos tant materials com humans. A més, quan han participat infants amb NESE a l'esplai, mai s'ha establert cap mena de coordinació amb l'escola i no s'ha pactat cap rutina. Com a conseqüència, des de l'esplai no hem sabut com actuar davant de determinades situacions.

Per tant, tenint en compte els diferents aspectes exposats anteriorment, en aquest document s'ha realitzat una recerca sobre l'acció educativa de l'educació en el lleure i la necessitat d'impulsar el treball en xarxa entre diferents agents educatius; en aquest cas entre entitats de lleure, escoles i famílies per poder millorar la qualitat de vida dels infants amb NESE.

3. OBJECTIUS

Els objectius que ens hem plantejat per aquesta recerca són els següents:

- 1.** Posar de manifest la necessitat de reconèixer les entitats de lleure com a agents educatius.
 - 1.1. Analitzar la percepció que tenen els participants sobre l'educació en el lleure.
- 2.** Destacar la necessitat del treball en xarxa entre les entitats de lleure, les escoles i les famílies per millorar la qualitat de vida dels infants amb NESE.
 - 2.1. Determinar els elements que ha d'integrar una coordinació entre agents educatius per millorar la qualitat de vida dels infants amb NESE.
 - 2.2. Conèixer les opinions sobre la coordinació dels diferents agents que en prenen part: monitors/es, mestres i famílies.

4. MARC TEÒRIC

Per començar aquesta recerca, primerament aprofundirem en els conceptes clau que ens serviran per a la investigació. Així doncs, presentem un marc teòric dividit en tres grans blocs: la història de l'educació en el lleure, l'educació en el lleure i el treball en xarxa. Podrem trobar diversos apartats on s'aprofundirà sobre cadascun i també altres conceptes relacionats, però en tot moment es relacionarà amb els tres grans blocs.

4.1. HISTÒRIA DE L'EDUCACIÓ EN EL LLEURE

El moviment del lleure, segons la Coordinació Catalana de Colònies, Casals i Clubs d'Esplai (2019), va iniciar-se amb unes colònies el 1876 a Suïssa impulsades per Walter Bion. A l'Estat Espanyol, al mateix any, la *Institución Libre de Enseñanza* va realitzar unes colònies amb una finalitat sanitària i filantròpica. A continuació, farem una síntesi i ampliació del Mòdul 1 del llibre *Coordinant activitats educatives en el lleure* escrit per Bonet *et al.* (2019).

A Catalunya, d'acord amb Bonet *et al.* (2019), aquest moviment arriba cap al 1893, on la Societat Econòmica d'Amics del País organitza les primeres colònies. Però, el gran impuls arriba quan la Lliga Regionalista pren poder a l'Ajuntament de Barcelona (1906). Les colònies que es van impulsar s'emmarcaven dins d'aquests tres aspectes: l'oportunitat política, la preocupació sanitària i el context de renovació pedagògica. Pere Vergés i Artur Martorell, dos pedagogs importants d'aquell moment, van ser els funcionaris que s'encarregaven d'organitzar les colònies, per això les activitats de lleure tenen una finalitat pedagògica des dels seus inicis. En aquest període de temps s'organitzen diverses activitats:

- Els casals d'estiu, que són actualment una de les activitats més abundants durant els estius, van ser promoguts per Jaume Moret el 1917.
- La comissió de cultura de l'Ajuntament de Barcelona impulsa els banys de mar (1918). Aquests consisteixen a anar els matins a la platja i fer exercicis d'educació física, jugar, nedar, banyar-se i dutxar-se, ja que es pretenia arribar a aquells infants que no podien anar de colònies per tal que també poguessin tenir beneficis higiènics i sanitaris.

- El 1922 a la pineda de Calafell, Pere Vergés i Manuel Ainaud dirigeixen la colònia Vilamar on participen una gran quantitat d'infants.
- El 1923 es proposa dur a terme unes colònies permanents per a aquells infants que per prescripció mèdica ho necessitin, però a causa de la dictadura de Primo de Rivera, no es van poder realitzar.
- El 1930 a Tossa de Mar, Artur Martorell va dirigir la colònia Tunissa que estava caracteritzada per tenir un objectiu pedagògic nou, un objectiu que no es basava tant en la higiene com en la salut dels infants sinó en la formació.

Cap al 1931, com ens informen Bonet *et al.* (2019), la federació de Joves Cristians de Catalunya va tirar endavant unes colònies “avantguardistes” (p. 20), amb un impuls espiritual del jovent català i per tal de treballar la naturalesa del cos i de l'ànima. Però, la Guerra Civil, va fer que les activitats d'esplai estiguessin intranquilles i preocupades pel que podria passar.

L'any 1939, com ens indiquen Bonet *et al.* (2019), a causa de l'abolició de l'Estatut de Catalunya, en iniciar-se la dictadura franquista, es van prohibir l'associacionisme i les activitats educatives, com ara les colònies. Durant aquesta època, la Organització Juvenil Espanyola (OJE) organitza campaments en els quals participen capellans com a monitors. Però, més endavant, van començar a abandonar l'OJE per tal de crear activitats d'Acció Catòlica. Això explica el lligam amb l'Església de moltes entitats.

Fins ara hem vist com va emergir a Catalunya l'educació en el lleure mitjançant l'organització de colònies i casals, a continuació veurem com es va promoure l'escoltisme, un moviment que havia nascut a Anglaterra. Cap al 1907, com especifiquen Bonet *et al.* (2019), Robert Baden-Powell va començar a promoure l'escoltisme amb la finalitat de transmetre uns valors als joves; un dels quals era proporcionar el desig d'adquirir coneixements i el mètode pel qual fer-ho possible (Baden-Powell, 1922, a Vallory, 2012). El seu lema era: “procureu deixar el món una mica millor de com l'heu trobat”. Baden-Powell, tal com ens informa Torrano (2009), va ser el primer a organitzar un campament boy scout a l'illa de Brownsea (Anglaterra) i on van conèixer un grup de nois d'entre dotze i disset anys. El programa que havia dissenyat Baden-Powell, tal com s'exposa a InfoScout (s. d.), es basava tant a ensenyar conceptes abstractes, com per

exemple l'honor, a través d'històries al voltant d'una foguera, com en jugar, fer tallers o concursos per tal de treballar les habilitats pràctiques, com ara primers auxilis o ser pioners.

El 1927, a Catalunya es comença a iniciar l'escoltisme gràcies a Josep Maria Batista i Roca que, juntament amb el mossèn Antoni Batlle, impulsa els Minyons de Catalunya. Quan acaba la Guerra Civil, aquest moviment passa a fer-se de forma clandestina. A causa d'això, es busca, cada cop més, l'ajuda de l'Acció Catòlica per tal de poder realitzar els agrupaments, però no és fins al 1956 que, de manera progressiva, s'implanta l'escoltisme. Finalment, es conclou amb la creació de Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi el 1965. Aquesta associació sense ànim de lucre, segons els seus estatuts (2014, 27 de març), pretén educar als nois i noies de Catalunya com a ciutadans compromesos i cristians conscients, tot seguint el mètode fundat per Lord Baden-Powell.

A partir dels anys cinquanta, segons *Bonet et al.* (2019), les colònies i els casals d'estiu amb relació amb les parròquies tenen un vessant educatiu i es duen a terme a Càritas. Més endavant, a partir dels anys setanta, comencen a originar-se Serveis de Colònies de Vacances arreu de Catalunya i, també, Escoles de l'Esplai, que com la Fundació Pere Tarrés ens informa en la seva web (2020, 28 de desembre), són centres formadors del lleure educatiu.

L'any 1967, segons *Bonet et al.* (2019), sorgeix la Coordinació Catalana de Colònies, Casals i Clubs d'Esplai perquè Càritas s'adona de la gran quantitat d'activitats de lleure que existeixen a Catalunya i impulsa aquesta coordinació entre elles. A través d'aquesta federació es percep la necessitat de començar a formar a monitors/es i caps, ja que tenen una gran quantitat de documents importants per tal de fer-los arribar als integrants de cada activitat.

Durant aquesta etapa, molts dels grups que estaven vinculats amb l'Església per poder desenvolupar les activitats, van començar a reflexionar sobre la definició del seu ideari i, per això, es van originar grups diferenciats entre l'esplai i l'escoltisme. A partir d'aquí, i amb la reinstauració de la Generalitat de Catalunya, es crea, el 1980, la Direcció General de Joventut on algunes persones de les entitats d'educació en el lleure impulsaran un marc normatiu que reguli les activitats de lleure educatiu.

A partir de la dècada dels noranta, com afirmen Bonet *et al.* (2019), es comencen a veure activitats de lleure associades a federacions diferents, segons si hi ha intencionalitat confessional o no. A partir de l'any 1983, les entitats de lleure es proposen integrar a infants i joves amb alguna discapacitat. També en aquesta època, es creen empreses privades dedicades a activitats de lleure, es comencen a reformar masies per crear cases de colònies i els centres d'esplai comencen a tenir continuïtat durant l'any.

Per últim, ja en el segle XXI, l'any 2003 es publica el Decret 137/2003 que regula les activitats d'educació en el lleure on els participants són menors d'edat. Però, aquest quedarà substituït finalment pel Decret 267/2016. A més, en l'àmbit pedagògic, es va promoure una metodologia basada en els centres d'interès i l'elaboració de projectes.

4.2. QUÈ ES L'EDUCACIÓ EN EL LLEURE?

El lleure, segons Dumazedier (s. d. , a Bonet *et al.*, 2019), és temps lliure educable. Per tant, tenint en compte això, segons Bonet *et al.* (2019), quan en el temps lliure hi ha una finalitat educativa, formativa i/o de desenvolupament personal parlem de lleure. L'educació en el lleure es troba dins l'àmbit de l'educació no formal (Bonet *et al.*, 2019), perquè no es realitza en l'àmbit escolar i té un caràcter sociocultural i lúdic. A més, majoritàriament, els individus que participen no són gaire conscients del procés de creixement i aprenentatge que fan.

L'objectiu que té el lleure, segons Bonet *et al.* (2019), és transformar la societat. Els individus que participen en aquesta tipologia d'activitats formen part d'un context concret i podran ser capaços de desenvolupar-se amb una gran varietat de recursos educatius per tal de transformar l'entorn social on viuen. Aleshores, tenint en compte aquesta finalitat transformadora, s'exposa que les activitats han de ser sistematitzades, és a dir, han de seguir uns processos educatius que l'equip educatiu ha de tenir en compte pel desenvolupament de les activitats; han de tenir una programació on es planifiquin els processos educatius; i, per últim, han d'estar basades en la relació dels participants, ja que el lleure permet que es creïn vincles gràcies a l'ambient acollidor, de cooperació i cohesió.

Un cop tenim coneixement sobre l'objectiu principal de l'educació en el lleure, ens endinsem a conèixer quines funcions tenen les entitats de lleure. Ferran (2014) va dur a

terme un estudi en què es va administrar uns qüestionaris per conèixer la visió sobre la tasca educativa de les entitats de lleure. Els resultats que va obtenir en relació amb les funcions que tenen les entitats d'educació en el lleure són els següents:

TAULA 1

La percepció de la tasca educativa entre educadors i educadores de l'educació en el lleure

Funció educativa	Funció comunitària	Funció social
Realitzar activitats i projectes	Relacions externes	Transformació social
Formació	Relacions amb la família	Conscienciació social
Tasca pedagògica de qualitat	Coordinació amb altres entitats	Motor de canvi social
Espai de lleure i aprenentatge	Espai de trobada del barri	Evitar exclusió social
Acompanyament a l'infant i adolescent	Oferir un servei	Atendre a necessitats bàsiques
Dinamització	Potenciar la xarxa d'entitats del barri i ciutat	
Ajuda al desenvolupament integral de l'infant	Participació comunitària	
Educació alternativa a la formal		
Educar en models		
Donar una visió global		
Espai socialitzador		
Divertir		
Educació emocional		
Educació ciutadana		
Omplir l'espai educatiu		
Adquisició de valors		

Creixement i progrés personal

Assoliment d'objectius

Ferran (2014, p. 13)

En la taula anterior podem comprovar el potencial que tenen les entitats de lleure i el rerefons educatiu que pretenen aportar als participants del projecte.

Per tant, tenint en compte el que hem exposat anteriorment i el que exposa Martínez (2015), les entitats de lleure a les que ens referirem en aquest estudi són aquelles que desenvolupen activitats basades en una educació integral; on l'equip de monitors i monitores fa un plantejament educatiu; per treballar la convivència i les relacions dels infants i joves i que aquests es puguin identificar amb el projecte i els valors que defensa.

4.2.1. Pedagogia del lleure

Tenint en compte el que hem dit anteriorment, l'educació en el lleure (Bonet *et al.*, 2019) té un estil educatiu propi, és a dir, una pedagogia del lleure. Abans, però, d'exposar les característiques d'aquesta, cal esmentar la diferència entre l'oci i el lleure. Per una banda, segons Bonet *et al.* (2019), l'oci és el temps lliure dedicat a divertir-se i associat a consumir; en canvi, per altra banda, el lleure és el temps lliure centrat en l'educació en valors i el creixement personal.

Aquesta pedagogia (Bonet *et al.*, 2019) només es pot aplicar en les societats on es considera important el benestar dels ciutadans i ciutadanes i on s'hagi conquerit un mínim de qualitat de vida. Jaume Filella (1999, a Bonet *et al.*, 2019), en referència a l'afirmació anterior, exposa que l'educació en el lleure no se centra a transmetre continguts sinó en l'educació en valors i en la convivència d'actituds. Per tant, aquesta pedagogia es basa a proposar experiències als participants i que aquests, a través de diferents formes i expressions, puguin arribar a assolir els objectius educatius plantejats. Aquestes experiències se centren a treballar hàbits, actituds i habilitats que, fora de l'entorn del lleure, no es treballarien.

També afegir que, la pedagogia del lleure aporta respostes als diversos canvis que es produeixen a la societat. És a dir, el lleure s'adapta als canvis socials que es van produint de manera evident i ràpida.

Per últim, i en referència a aquest punt, m'agradaria afegir una cita d'en Jaume Trilla (1993, a *Bonet et al.*, 2019):

La pedagogia del lleure no és la d'ocupar el temps lliure mitjançant activitats formatives o instructives; la seva funció principal és potenciar allò educatiu que tingui el lleure. [...] El lleure més que un conjunt d'activitats, es defineix com una manera de fer i com una manera d'estar en el temps. (p. 28)

4.2.2. Tres pedagogies del lleure i una més

Jaume Trilla (1999) exposa quatre pedagogies del lleure que tenen lloc en el temps lliure dels participants, es desenvolupen activitats característiques del lleure i, per últim, es dissenyen per tal d'assolir uns objectius educatius.

En primer lloc, l'autor ens explica la pedagogia del projecte. Aquesta es caracteritza per la importància del sentiment de grup i les relacions que s'estableixen dins d'aquest, tenir un projecte compartit i poder implicar-se a fer unes tasques concretes, tenir una participació activa en la gestació i en la gestió del projecte (decisió, organització i valoració). Segons Franch (s. d. , a Trilla, 1999), el projecte és l'experiència que es proposa als participants per tal que visquin l'experiència i, alhora, cal tenir en compte que aquests poden reformar-lo, deformar-lo i manipular-lo. Aquesta pedagogia és pròpia dels esplais o caus.

En segon lloc hi ha la pedagogia de l'activitat. La qual es caracteritza per l'existència d'una activitat determinada en un espai i amb uns materials concrets, on es dona la possibilitat d'escollir amb total llibertat i, per últim, el compromís és inferior que en la pedagogia del projecte, no cal que el subjecte se senti membre del conjunt. En conclusió, és una pedagogia que no exigeix una continuïtat ni un compromís ni a l'educador ni a l'educand. Aquesta pedagogia és pròpia de les ludoteques o d'un Saló de la Infància.

En tercer lloc es troba la pedagogia del producte. Aquesta dona pas al conjunt d'associacions, entitats o grups que es formen per poder treballar i crear a través d'una especialitat artística, esportiva, cultural o lúdica en el temps lliure. La pedagogia del producte es caracteritza per la importància de dur a terme l'activitat de la millor manera possible, per un assaig continu de l'especialitat i pel gran esforç que ha de fer la persona.

En quart lloc, l'autor ens parla de la pedagogia del medi. Aquesta es basa a tenir en compte el medi dins de l'acció educativa entre l'educador i l'educand. Les entitats de lleure, com per exemple un grup d'esplai, són micromedis, ja que l'acció educativa està composta per l'educador (monitor/a), l'educand (infant o jove de l'esplai) i el medi (altres grups de l'esplai, família, cançons que s'utilitzen en algun temps lliure...). Per tant, cal tenir en compte que tot allò que envolta a l'educand influeix en la seva educació i, a més, l'educador participa en la configuració del medi educatiu de l'educand.

Tot i haver-hi aquesta diversitat de pedagogies del lleure, en aquesta recerca ens centrarem en la pedagogia del projecte, ja que ens referirem a esplais i caus com a entitats de lleure amb un gran potencial a Catalunya.

4.2.3. L'educació en el lleure i la inclusió

L'educació en el lleure, com ens exposen Sáez i Sánchez (2019), permet que la identitat tant personal com social que construeixen els que participen d'aquesta educació sigui inclusiva, amb valors d'igualtat i reconeixin, de manera positiva, la diferència i la diversitat. A més, Novella *et al.* (2014, a Sáez i Sánchez, 2019) afirmen que la participació en entitats de lleure influeix sobre la conducta ciutadana, la vida associativa i el compromís social del futur d'aquestes persones que formen part. També, com Tra Bach *et al.* (1995, a Sáez i Sánchez, 2019) diuen, té una influència en el valor de la responsabilitat pels altres, la tolerància i la capacitat per compartir.

Tenint en compte el que permet l'educació en el lleure vers la inclusió, la Fundació Catalana Síndrome de Down (1991, a Galbany, 2015) determina quines són les característiques d'aquesta educació i quins aspectes defineixen la inclusió de totes les persones:

- Adoptar una actitud positiva de caire inclusiu per totes les persones que participen en el lleure (pares, infants, monitors).
- Tenir recursos materials i humans per tal d'oferir una bona atenció educativa a totes les persones.
- Fomentar espais on no hi hagi barreres arquitectòniques, psicològiques per tal que els participants i puguin accedir.
- Comptar amb unes orientacions i uns programes educatius per tal de que tots i totes les participants tinguin un desenvolupament.

- Fomentar que hi hagi un equilibri entre les necessitats, aptituds i els interessos de cada persona.
(p.28)

Les entitats de lleure, com afirma Galbany (2015), han treballat i segueixen treballant en el desenvolupament d'activitats inclusives per promoure una consciència social i una sensibilització per enfrontar la diversitat. Però, a la vegada, la Generalitat de Catalunya (1988, a Galbany, 2015), exposa que alguns aspectes que poden suposar un obstacle per aquesta inclusió són: no tenir un nombre suficient d'educadors, manca de relació i coordinació amb professionals, en alguns casos la curta vida d'exercir com a monitor/a.

Tenint en compte els resultats de les entrevistes portades a terme per Galbany (2015), podem observar les diferents visions dels diferents participants vers la inclusió en les entitats de lleure. Primerament, els joves amb la Síndrome de Down afirmen que mai s'han sentit exclosos; però, les famílies, exposen que quan són petits sí que hi ha una inclusió real i que quan van creixent cada cop costa més fer-los partícips. A més, les famílies creuen que hi ha molta implicació i voluntat per part dels monitors i monitores, però també veuen que falta inversió i formació per tal de poder abordar diverses situacions i aconseguir que hi hagi inclusió en els espais de lleure. Per últim, els professionals que participen en el lleure (caps, monitors, monitores...) afirmen que des dels caus, esplais i altres entitats de lleure acullen a qualsevol infant, però, també afegeixen que és difícil arribar a tota la població.

4.3. TREBALL EN XARXA

Abans de començar a definir el treball en xarxa, hem de saber que l'escola, segons Pérez (2011), ha estat creada amb una finalitat educativa, però no és aquesta l'única que ha d'enfrontar-se a l'educació dels futurs adults de la societat. A la societat, podem trobar una gran multitud d'agents educatius que no tenim en compte quan es parla sobre l'educació d'un infant o jove: la família, el grup d'esplai, els veïns del bloc de pisos, els mitjans de comunicació... Per tant, com afirmen Subirats i Albaigés (2006), l'educació és una qüestió que necessita ser resolta de manera col·lectiva, amb l'agrupació dels diferents agents que conformen la comunitat, per tal de desenvolupar de la millor manera possible els processos educatius.

Com exposa Vilarrasa (2001), la societat està en constant canvi i aquest canvi es veu reflectit a les escoles. Per tant, l'escola és un producte del procés de canvi i, per això, s'ha de definir un nou model. Un dels aspectes clau a tenir en compte en aquest nou model és perdre la concepció que es té actualment de l'escola com un lloc tancat on es produeix una transmissió de coneixements i, d'aquesta manera, convertir-se en una escola en xarxa on aquesta es mostrarà oberta a la societat i mantindrà relacions amb altres agents educatius. Per això, Vilarrasa (2001) ens parla d'una ciutat educadora.

Ara sí, el treball en xarxa, segons Molina i Seguer (2004), es basa en la intercomunicació entre els diferents agents quan s'actua sobre un alumne. I Arnal *et al.* (2008) afegeixen que l'educació és un concepte obert, perquè tot el que envolta a un alumne educa i tothom és responsable d'aquesta educació i, per tant, això hauria d'estar centralitzat en un context en què la coneixença, la proximitat i la comunicació siguin de vital importància i exerceixin un paper actiu. Aleshores, com Arnal *et al.* (2008) defineixen:

El procés en què tots els agents educatius i socials d'un territori van construint i aplicant un projecte pedagògic compartit i coherent per als seus infants i joves. No hi ha un sol model de treball en xarxa, ja que cada entorn traça el propi camí i configura una nova i única experiència de treball educatiu d'aquest tipus. (p. 48)

Per tant, cal tenir en compte, segons Pastó (2012), que el desenvolupament de l'infant està marcat per factors biològics, psicològics, socials, educatius i la interacció que es crea entre aquests forma part de diferents sistemes, com per exemple el familiar o l'escolar. Aleshores, i com afirma Pastó (2012), considerant aquesta concepció de l'infant, cal tenir en compte que els infants amb necessitats específiques de suport educatiu (NESE) no només tindran necessitats educatives sinó que, segurament, també necessitaran el suport d'altres professionals per tal de continuar amb la seva escolaritat.

El treball en xarxa permet, segons Pérez (2011), que la presa de decisions no es basi en el debat de professionals, sinó que aquest s'enriqueixi amb les opinions i les propostes de la resta d'agents educatius per així tenir una visió real de la societat i en conseqüència de la seva diversitat. Comellas (2010) afegeix que l'aportació de les diferents visions dels agents educatius i les accions que aquests efectuen per tal d'haver-hi coherència, fa que hi hagi complicitat, interdependència i voluntat de treballar per un objectiu comú i consensuat. A més, Siles (2021) ens exposa que, segons el que deia Vigotsky, la base de

l'aprenentatge és la interacció i, per tant, el treball en xarxa permet que hi hagi més interacció, que aquesta es doni en diferents contextos i que hi hagi més agents per tal d'observar el desenvolupament de l'infant.

4.3.1. Models de treball en xarxa

Segons Abril i Ubieto (2008), podem trobar dos models de treball en xarxa segons quin ús li donem a aquest:

- Model en termes de reenginyeria: és un model basat en la rendibilitat i l'optimització dels recursos. El subjecte és derivat d'un servei a un altre seguint uns protocols que s'han definit amb antelació. Però, en aquest model es produeixen conflictes entre els diferents serveis que intervenen en aquesta xarxa.
- Model de centralitat del cas: aquest es basa a organitzar la xarxa a partir del lloc central on es porta el cas i que aquesta tingui una visió d'una anàlisi global de la situació per tal de mantenir uns vincles entre els professionals centrats a mantenir una comunicació sobre el cas en particular i els interrogants que van sorgint.

Tenint en compte aquest últim model de centralització del cas, d'acord amb el que exposa Ubieto (2007) i Abril i Ubieto (2008), s'han de tenir en compte uns requisits concrets:

- La necessitat que el col·lectiu aposti per aquest model i per tant pugui implicar-se durant el temps necessari per dinamitzar i a posar en marxa el projecte.
- Els agents que formen part del projecte necessiten estar compromesos amb aquest.
- Tenir un pla mínim per tal de garantir que l'aplicació del model i a partir d'aquest definir una normativa.

Ubieto (2007) ens exposa què és el necessari perquè aquest treball en xarxa sigui efectiu i eficient. En primer lloc, ens diu que s'han d'optimitzar aquells recursos dels quals moltes escoles ja disposen i no crear-ne de nous, sinó basar-nos en el que tenim. En segon lloc, li dona importància a la temporització del projecte, ja que s'han de tenir en compte els diferents tempos dels serveis per tal d'avançar progressivament. En tercer

lloc, la xarxa ha de ser legitimada per les diverses institucions que l'impulsen: els professionals s'han d'autoritzar per comprometre's en el projecte i han d'haver-hi recursos per assegurar la continuïtat del projecte que es durà a terme. Per tant, a tall de resum, segons Dabas (2003), és necessari que els serveis actuïn de manera conjunta i no compartimentada; la xarxa ha de tenir multicentralitat, perquè es treballa a partir d'un centre únic i es construeixen respostes des de la pluralitat dels professionals; i, per últim, ha d'haver-hi complementarietat, ja que tots els professionals que intervenen en aquesta xarxa són experts en diferents aspectes que es complementen.

Tenint en compte el model de centralitat del cas, Siles (2021) ens explica com es pot organitzar aquest treball en xarxa. La Comissió d'Atenció a la Diversitat (CAD) és la que organitza les trobades amb els professionals que participen amb aquests infants. En aquestes trobades es parlava de cada alumne amb NESE durant uns trenta minuts i el protocol d'actuació es basava en: exposició del cas per part de la tutora o la mestra d'atenció a la diversitat, s'exposaven les mesures que s'havien pres fins al moment i quines d'aquestes havien tingut efecte, entre tots els participants de la reunió es compartien recursos per poder ajudar a aquest infant i, per últim, es concretava què faran i com ho faran.

4.3.2. El treball en xarxa i la inclusió

En aquest punt exposarem dos casos que destaquen Siles *et al.* (2015) en referència a la construcció d'una xarxa de suport educatiu per a l'èxit de tots i totes.

En primer lloc, exposem el cas de la Rocío, una nena de deu anys que el 2007 se la va atendre per necessitats educatives específiques derivades de situacions socioculturals desfavorides. I, a més, quan la Rocío anava a P4, l'Equip d'Assessorament i Orientació Psicopedagògica (EAP) havia dictat que la nena mostrava un retard greu de l'aprenentatge. La Rocío va passar de tenir un Pla Individualitzat (PI) de sortir 3 cops a la setmana de l'aula amb la mestra de suport d'atenció a la diversitat, a estar dins l'aula ordinària amb els seus companys i companyes. L'escola es va transformar en una Comunitat d'Aprenentatge i la Rocío va rebre el suport necessari dins de l'aula, treballant en grups interactius, sortia de l'aula un cop a la setmana i, a més, assistia a un reforç escolar fora de l'escola. El curs 2014-2015 la Rocío era una alumna prioritzada en

les reunions de la Comissió d'Atenció a la Diversitat (CAD) on es reuneixen totes les persones que interactuaven amb ella per tal d'aportar recursos i possibles solucions als obstacles que s'anaven trobant. Siles *et al.* (2015) afirmen que el treball en xarxa i el suport educatiu inclusiu ha permès tant atendre les dificultats que mostraven alguns nens i nenes millorant l'accés als recursos necessaris com ajudar al fet que puguin progressar en el seu aprenentatge.

En segon lloc, presentem el cas de l'Ismael, un alumne de 3r de Primària que els seus problemes de comportament i de relació amb els altres està influint en el seu aprenentatge i en la relació amb els companys i companyes del grup. A través de la CAD, on es van reunir els mestres que intervenien a l'aula, un voluntari universitari, el psicopedagog de l'EAP i l'educadora de Serveis Socials, van determinar unes actuacions consensuades i en xarxa per tal de donar suport a aquest alumne i a la família, ja que aquesta es trobava en una situació de risc (la mare havia verbalitzat haver rebut maltractaments per part del pare de l'Ismael). Després d'un temps portant a terme les diferents actuacions pactades, es van veure canvis en l'Ismael: sap veure els límits que no pot sobrepassar, el seu pare participa en els grups interactius i això influeix positivament en el comportament de l'alumne. A més, també actuen serveis especialitzats que ajuden tant a l'Ismael com a la seva família: l'EAP i l'Equip Bàsic d'Atenció Social Primària (EBASP). Per tant, com conclouen Siles *et al.* (2015), el treball en xarxa en aquest cas ha permès unir els esforços de l'aula, el centre, els serveis especialitzats i la família per poder ajudar a l'Ismael en aquesta situació i poder prevenir que el comportament incideixi negativament en l'aprenentatge en un futur.

5. MARC METODOLÒGIC

5.1. Modalitat

L'orientació principal del treball és fer una recerca de diverses opinions per tal de donar resposta als objectius del meu projecte. Aquest treball es basa a fer una crítica constructiva per poder millorar la visió educativa que es té sobre les entitats de lleure i el poc contacte que tenen els agents educatius dins de la societat actual.

Per tant, la modalitat del meu treball de final de grau és una recerca qualitativa amb perspectiva sociocrítica, ja que deixo constància d'allò que està passant a la societat i la transformació que s'ha de dur a terme per tal de millorar. La investigació científica, segons Tamayo (1981, a Porta i Silva, 2003), és un procés format per unes fases d'actuació amb la finalitat de poder descobrir un aspecte educatiu. També afegeix que és necessari que aquesta segueixi un mètode adequat i s'utilitzin unes determinades tècniques científiques segons el camp educatiu.

La recerca qualitativa permet, segons Palou (2016), entendre el món que ens envolta de forma global i observar-lo de manera natural, tenint sempre en compte les diferents perspectives de la societat, per això s'utilitzen instruments de recollida d'informació oberts, flexibles i interactius. A més, segons Dorio *et al.* (2004), la metodologia qualitativa es basa a investigar el problema o aspecte des de dins, amb l'acompanyament de les persones participants i compromeses en aquesta realitat. S'ha de tenir en compte que no només les persones que participen en la investigació s'han de considerar participants actius d'aquesta (Massot, 2001, a Dorio *et al.*, 2004), sinó que, segons la funció del participant també és rellevant, ja que aquest ha d'interpretar, comprendre o transformar a partir de les opinions que proporcionen els participants.

Aquesta recerca qualitativa té una perspectiva sociocrítica, que, segons Latorre (2004), té la finalitat de canviar i transformar a través d'una investigació participativa. Per tant, l'objectiu d'aquesta és analitzar de manera crítica la situació i fer una millora, tenint en compte la teoria i la pràctica, a través d'una dinàmica on estiguin presents en tot moment els participants per reflexionar sobre la realitat i millorar-la (Sabariego, 2004). Cal destacar que els informants que s'impliquen en el procés són participants actius d'aquesta investigació i aquests estan en la mateixa posició que la investigadora,

aleshores aquest tipus d'investigació es considera col·laborativa i participativa on la investigadora treballa amb els participants per millorar la realitat (Latorre, 2004).

Cal tenir en compte que, a causa de la situació de temporalitat i de les fases on han col·laborat els participants, es tracta d'un projecte de recerca amb una perspectiva sociocrítica. D'una banda, els participants no han estat presents en tot el procés, només han pogut participar com a informants i en la construcció col·lectiva de les conclusions. D'altra banda, la perspectiva sociocrítica requereix una transformació social, però en aquest cas, aquesta transformació tindrà un caràcter més personal, podent transformar la mirada dels participants. La transformació en els participants pot ajudar a transformar la mirada d'altres persones i agents educatius; per tant, es pot parlar d'una transformació de caràcter social, però això ja queda fora d'abast i impossible de predir.

5.2. Participants

Tot i que, com s'ha dit anteriorment, aquesta és una recerca qualitativa, a les persones que han col·laborat en l'estudi se les considera participants en lloc d'informants. Això és així perquè han participat en les fases 3, 4 i 5, on han fet les seves aportacions pel que fa a l'educació en el lleure i el treball en xarxa a través de les entrevistes, han pogut observar els resultats obtinguts i, per últim, han participat en la redacció de les conclusions.

Les dades que s'exposen de cada participant són les necessàries per ubicar a aquests en el món educatiu i tenir present que la percepció que tenen pot variar segons diferents factors. D'una banda, el paper que desenvolupen per tal de tenir present quina és la seva funció en l'àmbit educatiu i, l'edat, perquè segons aquesta pot aportar uns coneixements o uns altres i una visió diferent de la realitat. D'altra banda, s'exposa un breu resum de l'experiència personal de cadascú per tenir-la en compte en les aportacions que fan en el projecte.

A continuació, es podrà observar una taula amb els diferents participants que han format part del projecte:

TAULA 2

Presentació dels participants

DADES DELS/DE LES PARTICIPANTS EXPERIÈNCIA EDUCATIVA
Monitora de l'Esplai 'La Sagrera', actual Responsable de l'Esplai 'La Sagrera' <i>22 anys</i>
<p>El curs anterior va finalitzar els estudis de Psicologia a la Universitat de Barcelona. Durant els seus estudis, va estar treballant dos anys com a monitora d'Espai Migdia a l'escola Frederic Mistral (Sarrià, Barcelona).</p> <p>Va començar a l'Esplai 'La Sagrera' quan tenia set anys i, quan va acabar la seva etapa com a participant, va començar la seva etapa de monitoratge. A més, fa tres anys va obtenir el títol de monitora de lleure i, aquest estiu, ha realitzat el curs de directora de lleure i actualment està realitzant les pràctiques en el mateix centre d'esplai.</p>
Exmonitora de l'Esplai 'La Sagrera', exdirectora de l'Esplai 'La Sagrera', consiliària de l'Esplai 'La Sagrera', mestra d'Educació Infantil <i>41 anys</i>
<p>De petita va estar en un esplai on va tenir una mala experiència, però després d'un temps es va reincorporar a l'Esplai 'La Sagrera' en el grup de joves i això la va portar a ser monitora durant set anys. Després, va fer el curs de directora de lleure i es va veure motivada per seguir a l'esplai, però aquest cop com a responsable del centre.</p> <p>Va cursar la carrera de Magisteri i ha treballat tant a infantil com a primària. Fa disset anys que treballa en aquest sector i, actualment, és mestre de P3 (Educació Infantil) i és coordinadora d'Educació infantil.</p>
Director de l'escola Elisenda de Montcada <i>44 anys</i>
<p>De petit va formar part del Centre Juvenil Sant Andreu (esplai) i als 15 anys va passar a ser premonitor i monitor. Després, va obtenir el títol de director de lleure i va ser el responsable de dos casals. A l'escola Elisenda de Montcada va començar com a monitor de menjador; tot seguit, va passar a fer suplències. Finalment, en aquesta escola ha estat tutor, especialista d'educació física, coordinador de tots els cicles (Inicial, Mitjà i Superior), coordinador de riscos laborals, secretari, cap d'estudis i,</p>

actualment, director de l'escola. Cal esmentar que aquesta escola es troba en el barri de Torre Baró on les famílies tenen un nivell socioeconòmic baix i molts infants es troben en situació de risc.

Psicòloga forense especialitzada en l'àmbit familiar

50 anys

La seva experiència en el món educatiu es basa en dos moments de la seva vida. Per una banda, des de petita fins a l'adolescència va formar part de l'Esplai de Les Salesianes de Sant Andreu del Palomar.

Per una altra, cap als 30 anys, va estudiar la carrera de Psicologia i en el moment de fer el pràcticum va decidir fer-lo en l'àmbit educatiu. Aquest va consistir a estar durant tot un curs escolar a un centre, on, en primer lloc, al primer semestre va elaborar i implementar un programa d'inclusió i d'integració social per a alumnes nouvinguts. En segon lloc, al segon semestre va elaborar un projecte psicoeducatiu per ajudar i acompanyar a un alumne de vuit anys (3r de Primària) que era adoptat de Rússia i tenia la Síndrome de l'Alcoholisme Fetal.

Elaboració pròpia

Per identificar els participants en els resultats, he elaborat aquesta nomenclatura:

- **M:** Monitora de l'Esplai 'La Sagrera', actual Responsable de l'Esplai 'La Sagrera'
- **MMM:** Exmonitora de l'Esplai 'La Sagrera', exdirectora de l'Esplai 'La Sagrera', consiliària de l'Esplai 'La Sagrera', mestra d'Educació Infantil
- **D:** Director de l'escola Elisenda de Montcada
- **P:** Psicòloga forense especialitzada en l'àmbit familiar

5.3. Instruments de recollida

L'entrevista semiestructurada ha estat l'instrument que s'ha fet servir per a fer partícips als participants del meu projecte i per poder recollir les opinions d'aquests de manera adequada.

Aquest tipus d'entrevistes permeten, segons el document *La entrevista en investigació qualitativa* (s. d.), que els participants puguin expressar de manera oberta les seves

opinions i aprofundir en segons quins temes, ja que són de gran importància per l'investigador. A més, l'investigador es prepara un guió sobre què vol que es parli en la trobada, però aquest també ha d'estar atent durant l'entrevista per tal d'introduir preguntes basades en les respostes del participant per poder extreure opinions d'interès per l'estudi.

Les entrevistes dissenyades es basen en el fet que els participants puguin aportar la seva visió sobre l'educació en el lleure i el treball en xarxa. Depenent del participant en el qual se li fa l'entrevista, pot haver-hi alguna variació en les preguntes. En general, les entrevistes que s'han desenvolupat tenen entre 9 i 13 preguntes. Aquestes han estat validades per Belinda Siles, mestra d'educació primària i coautora del llibre *Estrategias de apoyo en la escuela inclusiva. Una visión interactiva y comunitària*.

5.4. Anàlisi de dades

L'anàlisi de dades que hem dut a terme per a aquesta recerca qualitativa amb perspectiva sociocrítica s'ha basat a ressaltar allò que els participants pensen, les concepcions que tenen de la realitat i intentar superar les contradiccions o inadequacions que poden tenir (Carr i Kemmis, 1988, a Porta i Silva, 2003). L'anàlisi de les dades obtingudes és qualitatiu, ja que, segons Porta i Silva (2003), es vol estudiar i determinar la presència i l'absència d'unes característiques específiques.

Primerament, vam transcriure les entrevistes que s'havien dut a terme. Cal destacar que les entrevistes van estar enregistrades en àudio per tal de facilitar aquesta transcripció. La transcripció la vam fer de forma literal, però sense tenir en compte algunes parades o expressions dels participants, sinó prioritant les idees que exposaven aquests. Cal tenir en compte que les transcripcions literals, com exposa Woods (1989, a Carballo, 2001) han d'anar acompanyades dels tons de veu, dels silencis, de l'humor dels participants; però en aquest cas, hem volgut fer una transcripció de la paraula sense reflectir aquests valors més subjectius. Tot seguit, vam fer una primera lectura de les entrevistes per tenir una visió general de tota la informació que hi havia en cadascuna.

Després d'aquesta primera lectura, vam determinar, segons Porta i Silva (2003), les unitats de registre centrades en els objectius plantejats per tal de relacionar les aportacions dels participants amb una categoria. Vam determinar tres dimensions clau

per buscar la informació rellevant i necessària per assolir els objectius marcats en el projecte:

- Dimensió 1: Percepció de l'educació en el lleure.
- Dimensió 2: Elements d'una coordinació entre agents educatius.
- Dimensió 3: Opinió sobre la coordinació entre escola, entitat de lleure i família.

Tot seguit, vam fer una lectura de les entrevistes i vam anar marcant allò relacionat amb les tres dimensions anteriors. Un cop finalitzada aquesta primera classificació, es va dur a terme la determinació de categories per tal d'observar amb més detall els resultats obtinguts. Aquesta definició de categories la vam fer a través d'una lògica inductiva (Dorio *et al.* , 2004), ja que ens hem centrat en la transcripció de les entrevistes i la primera classificació de les dimensions per determinar els temes rellevants.

Aquesta classificació la vam fer a través d'una taula dividida en les tres dimensions anteriors i marcant en diferents colors els temes de les categories seleccionades (Annex 11.3).

6. PRESENTACIÓ DELS RESULTATS

6.1. L'educació en el lleure

En aquest apartat exposem els resultats obtinguts en relació amb la dimensió de “percepció de l'educació en el lleure”. Durant el procés d'anàlisi de resultats, hem establert diferents categories en relació amb el que han expressat els diversos participants: 1) Experiència personal, 2) Funció, 3) Educació formal i no formal, 4) Acció social.

Experiència personal

Primerament, detectem que tots els participants han viscut una infància en una entitat de lleure i expressen les seves vivències. Majoritàriament, aquestes vivències han produït canvis en la vida i en la personalitat dels participants que els ha fet créixer. Els efectes d'aquestes vivències han estat les que citem a continuació.

Creixement personal: és el punt més important, ja que a molts els ha ajudat a superar obstacles i a afrontar-se a les seves debilitats per tal de canviar i millorar. Podem comprovar aquesta afirmació en la següent cita.

(...) és l'espai que jo dic que més m'ha format, que més m'ha fet créixer, que més m'ha ajudat com a persona, això de la meua timidesa, a superar-ho, a posar-li paraules, a entendre'm amb la gent, a fer equip. (MMM)

A més, tenint en compte la cita anterior, destaquem també el desenvolupament d'habilitats socials. És un espai on es treballa en grup i es creen vincles entre els diferents membres. Per tant, ajuda als participants a relacionar-se amb gent de diferents edats, de diferents realitats. A més d'això, també ressaltem en aquesta cita el fet d'ajudar als participants a superar inseguretats que puguin tenir.

Amistat: es recalca aquest aspecte, ja que els participants segueixen mantenint el contacte amb les persones que van formar part de l'entitat de lleure o amb les que actualment hi són. També, remarcar que un dels valors que es treballaven era el valor de l'amistat.

(...) allà vaig forjar l'amistat amb la gent que conec avui en dia, va ser una part molt important de la meua vida. (D)

Moltes de les experiències que jo vaig viure allà, va ser la primera vegada, va ser un descobriment i una manera d'enriquir-me com a persona, ja que es tenia molt en compte tots els valors, el sentit de l'amistat el que significava. (P)

Però no tots van tenir una bona experiència com a infants, una de les participants va expressar que els monitors que tenia no van empatitzar amb ella i no van fer que gaudís de la seva estada en un dels esplais en els quals va estar.

Com a nena va ser bastant nefasta, era molt tímida i vaig tenir mala sort amb els monitors que em van tocar i em feien passar molta vergonya en el primer esplai que vaig estar i ho vaig deixar. I després, per coses de la vida, vaig acabar en el grup de joves d'un altre esplai, l'últim any, vaig enganxar un grup més maco i m'hi vaig sentir més còmode, i res va ser l'últim any, tenia 16-17 anys. (MMM)

Impacte en el futur professional: aquest creixement personal ha acabat tenint conseqüències en el seu futur tant professionalment com personal.

Soc el mestre que soc, gràcies a l'educació en el lleure (D)

(...) gràcies a l'esplai jo crec que soc la persona que soc ara (M)

Funció

Finalitat educativa: detectem que l'educació en el lleure consisteix en una sèrie d'activitats i iniciatives que estan regides per uns objectius marcats. Aquestes activitats poden ser jocs i dinàmiques a través de les quals es treballen els valors i les línies que segueix l'entitat. A continuació exposem algunes de les cites que ho il·lustren.

(...) l'esplai està considerant un lloc on els infants van a jugar i prou. I no es té aquesta consciència de treball d'objectius i de valors. Que òbviament fem jocs, però darrere d'aquests jocs hi ha un rerefons que marquen als infants i que els ajuda a créixer a nivell personal. (M)

L'educació en el lleure seria tota una sèrie d'activitats i propostes fora de l'horari escolar obligatori, però amb uns objectius, amb una mirada concreta educativa, en aquest temps. Una alternativa a aquest oci més consumista, un espai educatiu amb unes línies, amb uns criteris. (MMM)

També destaquem la finalitat educativa de l'educació en el lleure i com les persones voluntàries que participen en aquestes entitats són educadors que acompanyen als infants i joves que formen part d'aquestes.

(...) un conjunt d'iniciatives però acompanyades d'altres eixos fonamentals que són: que tingui una clara intencionalitat educativa i pedagògica, que estiguin també orientades a la persona des d'un punt de vista global i integral i que, a més, els educadors que estiguin allà al capdavant puguin implementar aquestes activitats amb una perspectiva no només intragrupal sinó intergrupala, que promogui el treball en xarxa i, sobretot, l'establiment de valors que et fan construir-te com a persona. (P)

Les activitats que estan adreçades en el lleure seran educatives sempre que l'acompanyi un clar component pedagògic i educatiu. (P)

- **Educació en valors:** destaquem que les entitats de lleure tenen un projecte definit on destaquen uns valors concrets els quals transmeten als participants a través de les activitats que desenvolupen.

(...) és com l'oportunitat que et pots donar de créixer a nivell personal en altres valors que no es donen a l'escola (M)

(...) els educadors que estiguin allà al capdavant puguin implementar aquestes activitats amb una perspectiva no només intragrupal sinó intergrupala, que promogui el treball en xarxa i, sobretot, l'establiment de valors que et fan construir-te com a persona. (P)

Educació formal i educació no formal

Diferències: s'afirma que hi ha diferències entre l'educació formal de l'escola i l'educació no formal de les entitats de lleure. Els objectius que es treballen a les entitats de lleure són diferents que els de l'escola, ja que aquests estan regits pels currículums d'Infantil i Primària. A més, a les entitats de lleure s'educa d'una manera molt més vivencial i lúdica que a l'escola. Però tot i això, els dos tipus d'educació es complementen entre elles.

(...) no tens la pressió de currículums, neix de la voluntarietat d'una persona que vol treballar amb nens. (D)

(...) a l'educació en el lleure en general és com que treballen uns objectius a través d'activitats lúdiques i molt més a nivell vivencial que a l'escola. (M)

(...) les dos bandes eduquem, però tan diferent amb espais tan diferents. (MMM)

Complementació: l'educació en el lleure és l'ajuda i el suport que ha de rebre l'educació formal per tal que l'educació dels infants sigui completa.

(...) complementar el que seria l'educació formal, el món de l'educació està la formal i no formal, doncs és el complement perfecte del que seria l'educació formal. (D)

Es reconeix aquest espai com un àmbit que a vegades supleix tot això que a vegades l'escola no sap com enfocar-ho, aquesta part més relacional. (MMM)

Acció social

L'educació en el lleure potencia el procés de canvi a la societat. Promou que els que hi participen puguin arribar a millorar el seu entorn per tal que la societat progressi adequadament.

(...) a nivell social tenen molta consciència de canvi i gràcies a aquestes entitats podem anar fent petits progressos a nivell social. (M)

Intentant donar aquesta mirada de la societat, del món, del seu paper aquí dins, de com ells poden intervenir-hi respecte la funció de l'esplai. (MMM)

(...) penso que aquestes activitats contribueixen a la millora social i fomenten: la participació, la cohesió social, el suport veïnal. (P)

6.2. Elements d'una coordinació entre agents educatius

En aquest apartat ens centrem en els resultats obtinguts relacionats amb la dimensió d'"elements d'una coordinació entre agents educatius". En el procés d'anàlisi s'han determinat dues categories: 1) Aspectes a debatre i 2) Participants.

Aspectes a debatre

Suports i ajuda: detectem que es parla de la situació en la qual es pot trobar l'infant i quin és el motiu pel qual necessita suport i ajuda. En aquestes trobades s'exposa el cas dels infants per tal de comentar entre tots els participants què es pot fer.

(...) saber una mica la història i el passat d'aquest infant ens ajudaria molt per conèixer-lo, per saber què hem de tractar i què no. (M)

- *Quan:* és important detectar el moment en el qual l'infant necessita la nostra ajuda per actuar el més ràpid possible i no deixar de banda la seva situació.

(...) quan hi ha casos d'infants que ens preocupen, que estem acompanyant i que no acabem de veure què està passant, seria vital, seria clau per poder fer aquest intercanvi de mirades, de com està (MMM)

- *Per què:* destaquem que aquesta coordinació podria ser útil, perquè alguns participants expressen la falta de recursos i la poca informació sobre l'infant.

(...) ens falten recursos i informació de part de diferents entitats o agents educatius com podem tractar millor el seu desenvolupament. (M)

- **Objectiu:** també s'ha de parlar de quin és el desenvolupament de l'infant en cada àmbit i quins suports poden aportar cadascun dels agents per tal d'ajudar-lo en aquest desenvolupament. Al cap i a la fi, consisteix a trobar recursos entre tots els agents o donar consells entre aquests sobre accions que estan duent a terme per tal de donar suport a l'infant o jove.

(...) equip pedagògic que intentàvem anar a demanar eines, a buscar a veure què podíem fer. Normalment aquest equip pedagògic quan jo estava de monitora estava format per gent formada en pedagogia, mestres, que aleshores intentàvem portar eines, i per exemple dir aquesta activitat que esteu fent no va així, o aquest joc, aquesta proposta, i t'acompanyaven una miqueta. (MMM)

(...) és una conversa amb l'altra persona, intentant compartir conductes a un àmbit i a l'altre segons com està en allà i com està aquí, quines conductes té i quines mesures podem consensuar per anar a l'una. (MMM)

(...) podria consistir sobretot en apropar els llenguatges. Tu pensa que cada àrea de coneixement, cada professional, té una dialèctica i fa servir un discurs diferent. (P)

Línies de treball compartides: sobretot, és important que tots els agents educatius estableixin unes línies per anar tots a l'una i per tal d'assolir els objectius compartits.

Hauríem de parlar quin comportament, com es mostra l'infant a nivell d'escola i en l'esplai, en el seu grup. Què és el que ens preocupa i establir línies d'actuació coordinada. (MMM)

(...) puguin unificar les seves forces per assolir objectius compartits i que puguin construir xarxes de coneixement i de treball cooperatiu a la recerca de la millora de l'entorn. (P)

Participants

Agents educatius: els resultats obtinguts afirmen que totes aquelles persones implicades en l'educació dels infants són agents educatius i, per tant, poden i haurien d'estar presents en aquestes reunions.

(...) cooperar amb els diferents professionals que intervenen en el desenvolupament d'un infant amb NESE. (M)

(...) estic a infantil ara mateix, són infants que no van a l'esplai, però qualsevol teràpia que fan ens coordinem un cop mínim al mes o més sovint. (MMM)

Infants amb NESE: tots els agents educatius que participen en l'educació dels infants i joves poden ajudar i donar suport per tal de millorar la qualitat de vida d'aquests, sobretot en els casos d'infants amb NESE.

(...) nosaltres formem una xarxa que es diu Xapó que és una xarxa d'entitats de zona nord de ciutat Meridiana i Torre Baró, en la que estan entitats de salut, entitats de centres escolars, instituts, serveis socials, centres oberts, entitats de lleure. Aleshores allà el que treballem és: de quina manera podem, cadascú des del seu àmbit, donar un suport a les situacions familiars que es donen en aquest barri. (D)

(...) treballar de manera conjunta tenint en compte diferents actors, com ara diferents agents socials, diferents agents educatius o professionals que provinquin d'altres àrees de coneixement. (P)

Entitats de lleure: A més, un dels participants fa referència a incloure la participació de les entitats de lleure en aquest treball en xarxa.

(...) vam pensar que era necessari que participessin les entitats de lleure on aquests infants de l'escola hi anaven, per tal de poder compartir informacions que potser sabien els monitors de lleure o dels centres oberts podíem compartir-la i al revés. Així d'aquesta manera podem tenir una informació més global. (D)

6.3. Coordinació entre lleure, escola i família

En aquest últim apartat s'exposen els resultats obtinguts en relació amb la dimensió d'"opinió sobre la coordinació entre lleure, escola i família". En aquest cas, no s'han determinat categories, ja que cada participant ha aportat la seva opinió des del seu coneixement i experiència.

Detectem que és necessària i primordial, perquè així ho expressen alguns participants i, tenint en compte les seves vivències, es podria millorar l'aprenentatge que reben aquests infants amb NESE; per tant, seria una millora positiva.

Necessària, perquè, és això que hem dit, podríem potenciar molt més l'aprenentatge de molts infants. (M)

Diria oportunitat, oportunitat en positiu. Necessària. Positiva, que aportaria en positiu a l'infant, positiva per l'infant i pels joves per acompanyar aquest desenvolupament, aquesta evolució. (MMM)

Primordial (D)

També s'aprecia una visió d'enriquiment, és a dir, que aquest treball en xarxa entre aquests tres agents pot aportar creixement i generació d'oportunitats educatives per a aquests infants.

Enriquidora, perquè a nivell social jo crec que enriquiria molt més. (M)

(...) sota aquesta perspectiva farà que es generin oportunitats educatives de manera igualitària i on tots els nens i nenes des d'un entorn natural puguin aprendre els uns dels altres i de manera equitativa. (P)

Oportunitat, creixement i globalitat. (P)

Finalment, hem volgut destacar les paraules que han expressat els i les participants en referència a la coordinació entre entitats de lleure, escoles i famílies:

FIGURA 1

Núvol de paraules coordinació entre entitats de lleure, escoles i famílies



Elaboració pròpia

7. DISCUSSIÓ DELS RESULTATS

En aquest punt exposarem les conclusions a les quals hem arribat tenint en compte els objectius de la recerca i redactades com un diàleg amb el marc teòric i les aportacions dels i les participants.

Respecte a l'objectiu posar de manifest la necessitat de reconèixer les entitats de lleure com a agents educatius, en primer lloc, els i les participants han expressat la finalitat educativa de les entitats de lleure i com aquestes, a través d'activitats, treballen uns objectius. Això coincideix amb el que manifesten Bonet *et al.* (2019) quan ens parlen que el temps lliure va regit amb una finalitat educativa, formativa i/o de desenvolupament personal hem de parlar de lleure. A més, Jaume Filella (1999, a Bonet *et al.*, 2019) ens afirma que la pedagogia del lleure es basa en el plantejament d'experiències als participants per tal que aquests puguin assolir els objectius plantejats del projecte de l'entitat, tal com els participants entrevistats també exposen.

En segon lloc, els i les participants han manifestat, en relació amb la seva experiència personal, l'impacte que ha tingut l'educació en el lleure en el seu creixement personal i en les relacions d'amistat. Aquest aspecte el podem enllaçar amb diferents autors que hem consultat pel Marc teòric, com ara Bonet *et al.* (2019) afirmen que el lleure és el temps lliure centrat en l'educació en valors i el creixement personal. A més, Ferran (2014) també ens deixa empremta amb el seu estudi de les funcions de les entitats de lleure on es pot veure clarament com els educadors i educadores del lleure destaquen l'ajuda al desenvolupament integral de l'infant i el creixement i progrés personal.

En tercer lloc, el que ens han expressat els i les participants fa referència amb el que ens diuen Bonet *et al.* (2019) sobre que l'educació del lleure pertany a l'educació no formal i com aquesta es realitza fora de l'àmbit escolar. Els i les participants s'han centrat a expressar la diferència entre l'educació formal i no formal en relació amb els objectius i la manera a través de la qual es treballen, ja que les entitats de lleure ho fan de manera més lúdica, també com Bonet *et al.* (2019) ens indiquen. Però, tot i les diferències que puguin haver-hi, els i les participants també posen atenció sobre la complementació entre aquests dos tipus d'educació, aspecte que no s'ha tingut en compte en el Marc teòric, però que és rellevant considerar.

En quart lloc, Bonet *et al.* (2019) ens exposen l'objectiu principal que té el lleure: transformar la societat. Això ho han expressat alguns participants entrevistats focalitzant-se en com les entitats de lleure promouen que els que hi formen part puguin arribar a fer un canvi i puguin tenir una millor mirada de la societat i del món que ens envolta.

En cinquè lloc, el que ha manifestat una de les participants s'associa amb el que exposen Bonet *et al.* (2019) sobre la diferència entre oci i lleure. Coincideixen en el fet que l'oci és un temps lliure que té com a finalitat la diversió i el consum, en canvi, el lleure és el temps lliure basat en l'educació en valors i el creixement personal.

En sisè lloc, mentre els i les participants destaquen l'impacte que el lleure ha tingut a nivell més personal, en el marc teòric hem volgut destacar quina influència té l'educació en el lleure en els participants que hi formen part. Per una banda, com afirmen Novella *et al.* (2014, a Sáez i Sánchez, 2019) pel que fa a la influència sobre la conducta ciutadana, la vida associativa i el compromís social del futur. Per altra banda, també la influència sobre el valor de la responsabilitat pels altres, la tolerància i la capacitat per compartir com manifesten Tra Bach *et al.* (1995, a Sáez i Sánchez, 2019).

Quan a l'objectiu destacar la necessitat del treball en xarxa entre les entitats de lleure, les escoles i les famílies per millorar la qualitat de vida dels infants amb NESE, en primer lloc, el que han expressat els i les participants es pot vincular amb allò que ens diuen alguns autors consultats en el Marc teòric sobre en què es basa el treball en xarxa. D'una banda, amb allò que ens exposen Subirats i Albaigés (2006) sobre que l'educació és una qüestió col·lectiva i els agents educatius que formen part de la comunitat han d'agrupar-se per poder seguir endavant i donar resposta als processos educatius. D'altra banda, Pérez (2011) també defensa sobre que el treball en xarxa es basa en un debat enriquit d'opinions i propostes de tots els agents educatius que hi participen.

En segon lloc, els i les participants han manifestat la importància de la participació de tots aquells agents que participen en l'educació dels infants. Això ho podem relacionar amb el que expressen Arnal *et al.* (2008) sobre que l'educació és un concepte obert i que tot allò que es troba al voltant de l'alumne educa i tothom és responsable d'aquesta educació. A més, també podem destacar el lligam amb el concepte de ciutat educadora

que defensa Vilarrasa (2001). Així mateix, podem connectar la idea que expressen els i les participants sobre l'establiment de línies de treball compartides amb allò que manifesta Dabas (2003) sobre la necessitat que els agents educatius actuïn de manera conjunta, que hi hagi multicentralitat i complementarietat.

En tercer lloc, el model de treball en xarxa de centralitat del cas exposat per Abril i Ubieto (2008) ho podem associar amb la manera en què treballen alguns participants en les seves vides professionals. Fan inferència en com s'organitzen per contactar amb els diferents agents i parlar del cas de l'infant, de la mateixa manera que Abril i Ubieto (2008) expressen com la xarxa es crea a partir del lloc central on es porta el cas i poder mantenir vincles amb els professionals per tal de fer una anàlisi global d'aquest.

En quart lloc, un dels participants expressa la connexió amb les entitats de lleure en aquest treball en xarxa i com aquestes els han ajudat a seguir endavant amb alguns casos concrets. Contradictòriament, en el Marc teòric, la Generalitat de Catalunya (1988, a Galbany, 2015) afirma que existeix una manca de relació i coordinació amb professionals, aspecte que també expressen altres participants.

En cinquè lloc, els elements que els i les participants han destacat sobre la coordinació entre agents educatius han estat els següents: els aspectes a debatre tenint en compte l'exposició del cas, el moment de necessitat de l'infant, el motiu del suport i l'establiment d'unes línies de treball compartides; i la participació dels agents educatius que envolten a l'infant en qüestió. Però, en canvi, Ubieto (2007) fa inferència en uns aspectes diferents per tal que el treball en xarxa sigui efectiu i eficient: optimització dels recursos, temporització del projecte, legitimació de la xarxa.

En sisè lloc, un dels participants, el qual ja treballa en xarxa amb agents educatius diversos, afirma que aquesta coordinació ha servit per compartir informació i poder donar suport a aquests infants. Afirmació que podem connectar amb el que manifesten Siles *et al.* (2015) sobre que el treball en xarxa i el suport educatiu inclusiu ha permès millorar l'accés dels infants als recursos necessaris perquè puguin progressar en el seu aprenentatge.

8. CONCLUSIONS

Després de realitzar aquest treball i haver desenvolupat la recerca, considero que ha estat una experiència molt enriquidora poder conèixer la realitat dels participants vers el treball en xarxa i l'educació en el lleure. A més, per una banda, des de la meva expertesa com a monitora d'una entitat de lleure, el treball en xarxa ens ajudaria en molts casos a poder fer un suport més individualitzat tant a l'infant com a la família. Per l'altra, en la meua vida professional com a mestra, el treball en xarxa seria un aspecte molt important per tal de tenir el suport per part d'altres agents i poder millorar la qualitat de vida dels infants amb NESE.

Finalment, abans de començar amb les conclusions, cal destacar que han estat redactades de manera conjunta amb les quatre participants, perquè d'aquesta manera podien tenir veu en l'última part del treball.

Les entitats de lleure són uns espais educatius on a través del joc es treballen uns objectius pedagògics per aconseguir un desenvolupament de la persona de manera integral. Arran d'aquesta idea, volem destacar la doble funcionalitat d'aquestes entitats. En primer lloc, hi ha la funció d'acompanyament als infants i joves en el seu creixement vital, focalitzant-nos en diferents àmbits com poden ser el personal, l'interpersonal, el social, entre d'altres. En segon lloc, la funció de transformació social, la qual té un doble vessant: fer accions directes en l'entorn més proper i un treball de conscienciació dels participants en el qual es potencia el pensament crític i la mentalitat oberta.

Constatem que aquestes funcions es duen a terme gràcies a la implicació voluntària dels i les joves que creuen i defensen el projecte de l'entitat. Aquests conformen un equip que s'organitza entorn un procés de programació, de realització i avaluació d'activitats que vetllen per l'assoliment dels objectius plantejats. Tot i això, el fet de tractar-se d'equips joves, produeix una percepció, per part de la societat, de carència de responsabilitat i formació. Com a conseqüència, no se'ns té en compte com a agent educatiu i volem reivindicar el valor que tenim com a complement del procés educatiu dels infants i joves.

Vivim en un món global i connectat i, per tant, sotmès a noves necessitats i canvis. Hem de ser conscients que l'educació també va evolucionant i millorant al mateix temps que la societat es va transformant. És per això que considerem que no només l'escola és responsable de l'educació dels infants i joves del present sinó que tothom qui sigui

referent i acompanyi a aquests és partícip de la seva educació. Amb això volem dir que vivim en una societat educadora on hauria d'existir una corresponsabilitat educativa per part de tots els agents de la comunitat. Consegüentment, creiem que seria important valorar la possibilitat que existís de manera ordinària una coordinació entre escoles, entitats de lleure i famílies, tal com es tenen en compte altres agents educatius com poden ser logopedes, psicòlegs, terapeutes, entre altres. Amb això, volem dir que seria positiu incorporar el lleure en aquestes trobades d'agents educatius, perquè pugui tenir veu i aportar els seus punts de vista, per explicar el desenvolupament dels infants en aquest àmbit i proporcionar recursos que puguin ser aplicables a l'escola. També creiem que el benefici seria mutu, ja que no només el lleure podria aportar a l'escola sinó que aquesta també podria aportar altres visions i altres recursos que serien útils pel dia a dia de les entitats de lleure.

Els resultats obtinguts evidencien com l'àmbit escolar i l'àmbit del lleure es complementen. Volem defensar que el vincle que es pot crear entre aquests dos àmbits enriquiria l'educació dels infants i joves, ja que la possibilitat de poder treballar de manera conjunta obriria les portes a noves maneres de fer i arribar a més recursos i suports. La nostra experiència ens ha fet adonar que gràcies al contacte que hem tingut amb el lleure som les persones que som ara. Al cap i a la fi, és corresponsabilitat de tots que les necessitats dels infants estiguin ateses i que l'educació que rebin sigui de qualitat. Per tant, l'objectiu d'aquesta coordinació és millorar la qualitat de vida dels infants amb Necessitats Específiques de Suport Educatiu.

Durant tots aquests anys hem pogut veure com l'educació ha fet un gir cap a millor, però encara li queda molt camí per fer. Un aspecte primordial en la feina que realitzen les diferents entitats en el sector de l'educació és el treball en xarxa. En el moment que les entitats educatives, cadascuna en el seu àmbit (lleure, educació formal...), estan treballant per l'educació d'un infant és molt important que hi hagi una coordinació, perquè sigui més eficient i positiva la feina que es realitza. El treball en xarxa és un aspecte que creiem que la comunitat educativa hauria de realitzar de manera ordinària i organitzada en reunions per assolir els objectius proposats.

En conclusió, considerem que el futur de l'educació és el treball en xarxa i volem que aquest predomini en tota la comunitat educativa, perquè d'aquesta manera es podrà

millorar el suport i cobrir les necessitats de molts alumnes. I sense deixar de banda en aquesta coordinació l'educació en el lleure, un agent educatiu amb potencial.

9. PROSPECTIVA I LIMITACIONS

Un cop realitzat tot el treball, faré referència a les limitacions que han anat produint-se durant el procés de desenvolupament d'aquest. Primerament, a l'hora d'escollir la modalitat del treball em vaig trobar amb la dificultat de canviar de la modalitat de creació d'un producte a la modalitat de recerca, ja que la idea principal que jo tenia sobre elaborar una guia i portar a terme una possible coordinació es va veure afectada per la situació actual que estem vivint de la COVID-19.

També m'agradaria destacar que m'hagués agradat poder contactar amb una escola i poder intentar dur a terme aquesta coordinació per tal de proposar un canvi, però no he pogut tenir els recursos necessaris, ni tampoc tenia contacte amb cap cas en concret i la situació actual no era la idònia. Si hagués estat possible podria haver obtingut uns resultats per validar la meva proposta.

Seguidament, respecte a la recerca d'informació, estava angoixada per haver trobat informació poc útil o per haver-ne trobat poca. Però després de la redacció del treball, puc afirmar que ha estat la informació necessària per assolir els objectius marcats. Tot i això, potser m'he quedat bastant a les portes d'endinsar-me més en el món dels infants amb NESE, no tant pel que fa al marc teòric, sinó perquè potser hauria d'haver aprofundit més en les entrevistes sobre aquest aspecte i poder arribar a manifestar l'enriquiment que aportaria aquesta coordinació a la qualitat de vida d'aquests infants.

Afegir també que principalment tenia la idea de fer més entrevistes: a una família amb un infant amb NESE i l'altre a una jove amb germà amb NESE, però a causa d'una situació generada a nivell intern de l'esplai del qual formo part, vaig creure que seria violent fer aquestes entrevistes i, per tant, sota el meu criteri vaig preferir no realitzar-les.

Amb relació a possibles vies de futur d'aquest treball, en podria destacar dues ben clares. Per una banda, com a monitora i futura responsable de l'esplai vetllaré perquè això que he manifestat en aquest document pugui desenvolupar-se. M'agradaria que aquesta coordinació que defenso entre diferents agents educatius pugui dur-se a terme amb alguns infants de l'esplai amb els quals crec que seria interessant contactar amb les seves respectives escoles i poder fer aquest projecte realitat.

Per altra banda, com a futura mestra fomentaré el treball en xarxa per tal d'enriquir l'educació de l'alumnat. Crec que el treball en xarxa ha d'estar present a totes les escoles per tal que l'educació sigui producte del treball cooperatiu de la comunitat educativa i, com a conseqüència, es vegi enriquit l'aprenentatge dels infants i la qualitat de vida d'aquests. Una possible futura línia de treball seria la creació de la guia per poder fer la coordinació entre entitats de lleure, escoles i famílies i promoure-la per tal que pugui dur-se a terme. D'aquesta manera es potenciaria tant el treball en xarxa i la corresponsabilitat educativa com la funció educativa de les entitats de lleure.

Per últim, considero que el treball en xarxa és un aspecte important de l'educació i, tenint en compte tota la recerca, crec que li queda un llarg camí per fer. És per això que no deixaré de treballar i impulsar perquè aquesta idea pugui desenvolupar-se i allà on vagi poder seguir fomentant la cooperació entre els diferents agents educatius existents en la societat per tal d'aconseguir una millor qualitat de l'educació i també donar més oportunitats i recursos a l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu.

10. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Abril, T. i Ubieto, J. R. (2008). INTERXARXES. Una experiència de treball en xarxa al districte d'Horta-Guinardó. *Àmbits de Psicopedagogia: Revista Catalana de Psicopedagogia i Educació*, (22), 25-30.

Aliança Educació 360. (2019). Competències per a la vida en el lleure educatiu [Diapositives]. Extret de https://www.educacio360.cat/wp-content/uploads/2019/04/Publicaci%C3%B3_lleure_web.pdf

Arnal, J., Bosch, C., Collet, J. i Muñoz, I. (2008). Relació i comunicació entre els agents educatius i l'escola en el territori. *Guix: Elements d'acció educativa*, (345), 47-52. <http://dspace.uvic.cat/xmlui/handle/10854/3825>

Bonet, A. ; García, A. ; Lainez, J. ; Sans, G. i Solés, M. (2019). Mòdul formatiu 1: Contextualització del lleure infantil i juvenil en l'entorn social. A Gallego, R. ; Muñoz, C. i Arrufat, A. (Coords.), *Coordinant activitats educatives en el lleure- Formació per a directores i directors* (p. 16-78). Claret.

Carballo, R. F. (2001). La entrevista en la investigació cualitativa. *Pensamiento actual*, 2 (3), 14-21. <https://revistas.ucr.ac.cr/index.php/pensamiento-actual/article/view/8017/11775>

Comellas, M. J. (2010). El treball en xarxa: un model de recerca i acció participativa. *Educació i família. Revista educar*, (45), 117-129. <https://www.raco.cat/index.php/Educar/article/view/214611/284903>

Dabas, E. (2003). *Redes sociales, familias y escuela* (p. 41-85). Buenos Aires: Paidós Iberica. <https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=ZGVmYXVsdGRvbWFpbmVudGZlOYWZvbGlvMmRvc2VtZXN0cmVkaWFuYXxneDozMGU2MGQzYzA2MmJmOGZl>

Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. (10 de juny de 2003). *Decret 137 de 2003 de Regulació de les activitats d'educació en el lleure en les quals participen menors de 18 anys*. Generalitat de Catalunya. <http://ejoventut.gencat.cat/ca/detalls/Article/Decret-137-2003>

Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. (5 de juliol de 2016). *Decret 267 de 2016 de les activitats d'educació en el lleure en les quals participen menors de 18 anys. Generalitat de Catalunya.* <https://dogc.gencat.cat/ca/document-del-dogc/?documentId=746281>

Direcció General de Dret i Entitats Jurídiques. (1 d'abril de 2014). *Resolució 6847 de 2014 de Modificació dels Estatuts de l'Associació Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi de Catalunya.* Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia. <https://www.escoltesiguies.cat/imatges/pujades/files/estatuts-megsjc-modificacio-2013-aprovada.pdf>

Dorio, I., Massot, I. i Sabariego, M. (2004). Características generales de la metodología cualitativa. A Bisquerra, R. (Coord.) *Metodología de la investigación educativa*. (1 ed. p. 275-292). Editorial La Muralla.

Dorio, I., Massot, I. i Sabariego, M. (2004). Estrategias de recogida y análisis de la información. A Bisquerra, R. (Coord.) *Metodología de la investigación educativa*. (1 ed. p. 329-366). Editorial La Muralla.

Ferran, B. (2014). La percepció de la tasca educativa entre educadors i educadores de l'educació en el lleure. *Quaderns d'animació i educació social*, (20). http://quadernsanimacio.net/ANTERIORES/veinte/index_hm_files/percepcio.pdf

Fundació Pere Tarrés. (s. d.). *QUÈ ÉS L'ESCOLA DE L'ESPLAI. Formació en acció social, lleure i gestió.* Consultat el 28 de desembre de 2020. <https://www.peretarres.org/formacio/escola-esplai/que-es-escola-esplai>

Galbany, J. (2015). Les relacions dels nens i nenes amb Síndrome de Down en espais de lleure a Catalunya. [Treball de final de grau, Universitat de Vic] http://dspace.uvic.cat/bitstream/handle/10854/4134/trealu_a2015_galbany_judith_r_elacions_nens.pdf?sequence=1&isAllowed=y

InfoScout. (s. d.). *ISLA BROWNSEA 1ER CAMPAMENTO EXPERIMENTAL. InfoScoutcl – Pasión por el escultismo.* Consultat el 28 de desembre de 2020. <https://infoscout.cl/isla-brownsea/>

Latorre, A. (2004). La investigación acción. A Bisquerra, R. (Coord.) *Metodología de la investigación educativa*. (1 ed. p. 369-394). Editorial La Muralla.

Molina, M. J.; Seguer, M. (2004). El treball col·laboratiu en xarxa per a la millora de la intervenció assessora. *Àmbits de Psicopedagogia: Revista Catalana de Psicopedagogia i Educació*, (11), 21-24.

Martínez, N. (2015). La Coordinació de les entitats de lleure a nivell local: desenvolupament del projecte a Mataró. [Treball de final de màster, Universitat de Girona] https://dugi-doc.udg.edu/bitstream/handle/10256/11188/MartinezFernandezNuria_Treball.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Palou, B. (2016). Apunts Recerca: Recerca qualitativa, etnografia i estudi de casos. <http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/104504/1/Apunts%20classe%20.%20Etnografia%20i%20Estudi%20de%20casos.pdf>

Pastó, C. (2012). *El treball en xarxa entre els diferents serveis de la comunitat educativa. Les veus dels agents implicats (professionals) i criteris per desenvolupar una proposta d'actuació pel treball en xarxa al territori* [Tesis de doctorat, Universitat de Lleida] <https://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/95891/Tcpn1de1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Pérez, M. J. (2011). Treball en xarxa: una proposta metodològica per promoure la coresponsabilitat en l'educació al territori. *Educació social. Revista d'intervenció socioeducativa*, (49), 131-144. <https://www.raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/250185/334770>

Porta, L., i Silva, M. (2003). La investigación cualitativa: El Análisis de Contenido en la investigación educativa. *Anuario digital de investigación educativa*, (14).

Ruiz de Gauna, R. (2012). L'educació en el lleure a l'inici del segle XXI. *Educació social. Revista d'Intervenció Socioeducativa*, 50, 69-79.

Sabariego, M. (2004). La investigación educativa: gènesis, evolució i característiques. A Bisquerra, R. (Coord.) *Metodología de la investigación educativa*. (1 ed. p. 51-87). Editorial La Muralla.

Sáez, I. A., i Sánchez, K. A. (Eds.). (2019). *Educación en el tiempo libre: la inclusión en el centro*. Octaedro. https://www.researchgate.net/profile/Israel-Saez/publication/338117349_El_tiempo_libre_educativo_clave_en_la_construccion_de_identidades_personales_ciudadania_activa_y_sociedades_inclusivas/links/5e00866ea6fdcc28373820a1/El-tiempo-libre-educativo-clave-en-la-construccion-de-identidades-personales-ciudadania-activa-y-sociedades-inclusivas.pdf

Siles, B., Segura, M. J., Petreñas, C., i Puigdemívol, I. (2015). El treball en xarxa per a l'èxit educatiu de l'alumnat amb necessitats educatives especials. *Àmbits de psicopedagogia i orientació*, (43), 60-68.

Siles, B. (15 de Març, 2021) Treball en xarxa. [Xerrada en línia]. Assignatura de Projectes i Experiències en Escoles en Relació amb l'Atenció de la Diversitat.

Subirats, J.; Albaigés, B (coord.) (2006), *Educació i comunitat. Reflexions a l'entorn del treball integrat dels agents educatius*. Barcelona: Fundació Bofill, Finestra Oberta, 48. <https://fundaciobofill.cat/uploads/docs/w/9/t/c/n/o/w/p/1/424.pdf>

Torrano, C. V. (2009). Baden-Powell, Robert. Escoltisme per a nois. Barcelona: Eumo Editorial, 2007 [pròlegs d'Antoni Tort i Salomó Marquès]. *Revista Catalana de Pedagogia*, Vol. 6, 401-406. <https://www.raco.cat/index.php/RevistaPedagogia/article/download/49589/282638>

Trilla, J. (1999). Tres pedagogies del lleure i una més. *Educació social. Revista d'intervenció socioeducativa*, (11), 54-72. <https://www.raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/144275/240727>

Ubieto, J. R. (2007). Models de treball en xarxa. *Educació social. Revista d'Intervenció socioeducativa*, (36), 26-39. <https://www.raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/165566/241137>

Universidad de Jaén. (s. d.) *La entrevista en investigación cualitativa*. http://www.ujaen.es/investiga/tics_tfg/pdf/cualitativa/recogida_datos/recogida_entrevista.pdf

Vallory, E. (2012). L'escoltisme i el caràcter intuïtiu de la seva acció educativa. *Educació social. Revista d'Intervenció Socioeducativa*, (50), 80-90.
<https://www.raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/255368/342297>

Vilarrasa, A. (2001). L'escola en xarxa. *Revista Guix*, (280), 8-14.
<http://www.bcn.cat/imeb/escolaciutat/doc/L'escola%20en%20xarxa.pdf>

11. ANNEXOS

11.1. Guió entrevistes

11.1.1. Director de l'escola d'Elisenda de Montcada

- Em podries fer una breu presentació personal de la teva experiència?
- Com definiries l'educació en el lleure?
- Has estat en alguna entitat de lleure? (en cas afirmatiu, com va ser la teva experiència personal?)
- Quin creus que és el paper que fan aquestes entitats dins de la nostra societat?
- Saps què és el treball en xarxa?
- Creus necessari mantenir una coordinació amb les entitats de lleure que treballen amb alumnes del vostre centre?
- Vosaltres, com a escola, feu aquesta coordinació, teniu protocol d'actuació, en cas afirmatiu em podries explicar com ho feu?
- En cas negatiu, creieu que podria ser interessant, en un futur, tenir-lo present i organitzar aquesta coordinació en casos d'alumnat amb NESE?
- En què consideres que podria consistir aquesta coordinació?
- L'educació en el lleure es podria considerar un agent educatiu?
- Per últim, podries definir en 3 paraules el fet de veure l'educació en el lleure com a agent educatiu dins d'aquesta coordinació?

11.1.2. Monitora esplai 'La Sagrera'

- Em podries fer una breu presentació personal de la teva experiència (estudis, experiència laboral...)?
- Com definiries l'educació en el lleure?
- Em podries fer una petita explicació sobre la teva experiència aquí a l'esplai?
- Quin creus que és el paper que fan aquestes entitats dins de la nostra societat?
- Saps què és el treball en xarxa?
- Creus necessari mantenir una coordinació amb les escoles que treballen amb alumnes del vostre centre?
- Us heu trobat amb algun infant amb NESE? Com heu actuat des de l'esplai?
- Vosaltres, com a esplai, feu aquesta coordinació, teniu protocol d'actuació, en cas afirmatiu em podries explicar com ho feu?

- En cas negatiu, creieu que podria ser interessant, en un futur, tenir-lo present i organitzar aquesta coordinació en casos d'alumnat amb NESE?
- En què consideres que podria consistir aquesta coordinació?
- L'educació en el lleure es podria considerar un agent educatiu?
- Per últim, podries definir en 3 paraules el fet de veure l'educació en el lleure com a agent educatiu dins d'aquesta coordinació?

11.1.3. Mestra d'Educació Infantil, exmonitora, exdirectora i actual mare de l'esplai 'La Sagrera'

- Em podries fer una breu presentació personal de la teva experiència?
- Com definiries l'educació en el lleure?
- Em podries fer una petita explicació sobre la teva experiència aquí a l'esplai?
- Quin creus que és el paper que fan aquestes entitats dins de la nostra societat?
- Saps què és el treball en xarxa?
- Creus necessari mantenir una coordinació amb les escoles que treballen amb alumnes del vostre centre?
- Us heu trobat amb algun infant amb NESE? Com heu actuat des de l'esplai?
- A l'escola teniu algun cas amb NESE? (en cas afirmatiu, manteniu contacte amb algun professional?)
- Vosaltres, com a esplai o a l'escola, feu aquesta coordinació, teniu protocol d'actuació, en cas afirmatiu em podries explicar com ho feu?
- En cas negatiu, creieu que podria ser interessant, en un futur, tenir-lo present i organitzar aquesta coordinació en casos d'alumnat amb NESE?
- En què consideres que podria consistir aquesta coordinació?
- L'educació en el lleure es podria considerar un agent educatiu?
- Per últim, podries definir en 3 paraules el fet de veure l'educació en el lleure com a agent educatiu dins d'aquesta coordinació?

11.1.4. Psicòloga

- Em podries fer una breu presentació personal de la teva experiència?
- Com definiries l'educació en el lleure?
- Quin creus que és el paper que fan aquestes entitats de lleure dins de la nostra societat?
- Saps què és el treball en xarxa?

- Creus necessari mantenir una coordinació entre les escoles i les entitats de lleure?
- Creieu que podria ser interessant, en un futur, tenir-lo present i organitzar aquesta coordinació en casos d'alumnat amb NESE?
- En què consideres que podria consistir aquesta coordinació?
- L'educació en el lleure es podria considerar un agent educatiu?
- Per últim, podries definir en 3 paraules el fet de veure l'educació en el lleure com a agent educatiu dins d'aquesta coordinació?

11.2. Transcripció entrevistes

11.2.1. Director de l'escola d'Elisenda de Montcada

- **Em podries fer una breu presentació personal de la teva experiència?**

La meua experiència en el món educatiu comença als 15 anys sent monitor de lleure del Centre Juvenil Sant Andreu. A partir d'allà vaig estar 15 anys de monitor, em vaig treure el títol de director de lleure i vaig ser director de dos casals. Vaig començar de monitor de menjador en aquesta escola (Elisenda de Montcada), vaig començar a fer suplències, he sigut tutor, he sigut especialista d'educació física, coordinador de tots els cicles (inicial, mitjà i superior), coordinació de riscos laborals, secretari, cap d'estudis i, finalment, director.

Tinc 44 anys

- **Com definiries l'educació en el lleure?**

Soc el mestre que soc, gràcies a l'educació en el lleure. Per mi l'educació en el lleure és una educació més propera. Al no ser formal, que no tens la pressió de currículums, neix de la voluntarietat d'una persona que vol treballar amb nens. Aleshores és una cosa molt bonica i això fa que ens formem nosaltres. Perquè el títol de monitor és un tràmit burocràtic, però la persona vol ser monitor o monitora i això neix de la necessitat que tens i de les ganes que tens de treballar amb nens i nenes. Jo per mi, és l'essència de l'educació.

- **Em podries explicar una mica la teua experiència a l'esplai?**

Vaig estar al Centre Juvenil de Sant Andreu perquè les meves germanes van estar allà de nenes i, per tant, ja vaig començar de ben petit a anar. I als 14-15 anys que els hi faltaven monitors, nosaltres ja vam començar a fer de premonitors. Va ser molt bonic, perquè allà vaig forjar l'amistat amb la gent que conec avui en dia, va ser una part molt important de la meua vida. Estaves allà 3 dies a la setmana i que després estar de monitor fèiem allà hores i hores per preparar colònies, casals i activitats, era com quasi casa nostra.

- **Quin creus que és el paper que fan aquestes entitats de lleure dins de la nostra societat?**

Una miqueta lo que seria complementar el que seria l'educació formal, el món de l'educació està la formal i no formal, doncs és el complement perfecte del que seria l'educació formal. També oferir un espai a les famílies que no sigui el carrer,

perquè el carrer avui en dia no és un espai de joc. Jo quan era petit el carrer era un espai de joc que podíem sortir a jugar, podíem fer de tot. Però avui en dia els parcs són tancats, com pipicans per nens, que no deixen que hi hagi una activitat més oberta. Les entitats de lleure doncs ofereixen colònies, casals amb preus als quals tota la gent pugui tenir accés i això és molt important.

- **Saps què és el treball en xarxa?**

Mira per posar-te un exemple, nosaltres formem una xarxa que es diu Xapó que és una xarxa d'entitats de zona nord de ciutat Meridiana i Torre Baró, en la que estan entitats de salut, entitats de centres escolars, instituts, serveis socials, centres oberts, entitats de lleure. Aleshores allà el que treballem és: de quina manera podem, cadascú des del seu àmbit, donar un suport a les situacions familiars que es donen en aquest barri. Aleshores, el treball en xarxa és essencial, nosaltres com a escola de primària, les direccions de les diferents escoles tenim un grup de treball en els que no mirem per la nostra escola sinó que mirem pel barri on estem treballant. Aleshores crec que és bàsic.

- **Creus necessari mantenir una coordinació entre les escoles i les entitats de lleure?**

Primordial. Nosaltres tenim una Comissió social, per exemple, que ens reunim un cop al mes. És un grup de treball que neix de l'escola on estan les mestres d'educació especial, l'educadora social, ve una altra persona dels serveis socials i direcció. Es tracten casos d'alumnes que es troben en una situació socioeconòmica molt compromesa per veure si podem ajudar. En aquest sentit nosaltres, des de fa 2-3 cursos, vam pensar que era necessari que participessin les entitats de lleure on aquests infants de l'escola hi anaven, per tal de poder compartir informacions que potser sabien els monitors de lleure o dels centres oberts podíem compartir-la i al revés. Així d'aquesta manera podem tenir una informació més global. Per nosaltres és primordial i ho fem així.

- **Què parlu en aquestes trobades?**

Es parlen situacions de risc. Per exemple, si un nen ens enterem que no ve a l'escola, perquè no ve a l'escola, si està cuidat o no a casa seva, si hi ha hagut alguna situació de maltractament. Hi ha entitats on algun educador té més

confiança amb la família doncs s'enterra d'alguna cosa, aleshores ho comenta amb nosaltres i aleshores nosaltres iniciem un protocol de protecció de l'infant.

- **En què consideres que podria consistir aquesta coordinació?**

A veure, sempre hi ha coses a millorar, però parlem sempre del cas de l'infant per a partir d'aquí poder actuar. Sempre s'ha de tenir en compte la privacitat de les dades. A més, els educadors de les entitats de lleure i dels centres oberts estan en contacte regularment amb les tutories dels alumnes, via mail o via telèfon o com sigui.

- **L'educació en el lleure es podria considerar un agent educatiu?**

Hauria de ser un agent educatiu perquè en el moment que interactua amb infants i està educant, perquè és educació en el lleure, no oblidem que hi ha la paraula educació. Perquè sigui un agent educatiu, hauria d'haver una formació prèvia. Perquè tu pots ser una premonitora, però ha d'haver una formació prèvia. Perquè sigui un agent educatiu ha d'haver un coneixement. Aleshores això també donaria mèrit a la feina, perquè no deixa de ser una feina encara que sigui voluntària. Però hauria de ser un agent educatiu.

- **Per què creus que la societat no veu a les entitats de lleure com un agent educatiu?**

Doncs mira igual que a nosaltres els mestres ens veuen com a persones que tenim 2 mesos de vacances i així. Doncs imagina't. La gent veu els casals i espais uns espais on poden deixar als seus fills, que estiguin ben cuidats i ja està. No es preocupen pel projecte educatiu que té l'entitat de lleure, ni quina és la manera de fer. A veure hi ha famílies que sí, però la majoria veuen les entitats on deixo allà als meus fills i que s'ho passin bé, que també és important, però és feina nostra com a educadors de promoure aquesta feina, d'ensenyar el que està fent, nosaltres tenim aquest projecte educatiu, tenim la nostra manera de fer.

- **Per últim, podries definir en 3 paraules el fet de veure l'educació en el lleure com a agent educatiu dins d'aquesta coordinació?**

Fluïda, perquè no s'ha d'entrebancar la comunicació entre els diferents agents, ha d'haver una rutina per no trencar aquesta comunicació. Agendar i compromís. La paraula que ha de sortir d'aquí és el compromís, per tal de les escoles, entitats de lleure i famílies.

11.2.2. Monitora de l'esplai 'La Sagrera'

- **Petita presentació personal de la teva experiència, d'estudis, treball o voluntariat**

Soc la Laura Roncero tinc 22 anys i l'any passat vaig acabar la carrera de Psicologia. Fa molt anys que estic a un esplai i porto 5 anys com a monitora. Em vaig treure el títol de monitora de lleure fa 3 anys i actualment estic fent les pràctiques de directora de lleure, perquè vaig fer el curs a l'estiu. Vaig treballar durant 2 anys a una escola de Sarrià, al Frederic Mistral, com a monitora de l'espai Migdia.

- **Estàs a l'Esplai 'La Sagrera', i ja que estàs dintre d'aquest món del lleure, m'agradaria que poguessis fer una definició de què és per tu l'educació en el lleure.**

Pues per mi l'educació en el lleure és com l'alternativa a l'educació formal que tots estem obligats a aquesta educació formal. Però, en canvi, l'educació en el lleure és com l'oportunitat que et pots donar de créixer a nivell personal en altres valors que no es donen a l'escola, per exemple. On es tracta l'educació emocional, on es tracten valors, infinitat de valors que a l'escola jo crec que s'obliden perquè a l'escola és com, vale, tens unes matèries, tens tants coneixements i et preparen perquè siguis més apte a nivell de formació per un futur. Però és com que tot el que va a nivell de creixement personal ho deixen bastant a banda (a l'escola). Llavors a l'esplai, Bueno, a l'educació en el lleure en general és com que treballen uns objectius a través d'activitats lúdiques i molt més a nivell vivencial que a l'escola.

- **Em podries fer una petita explicació sobre la teva experiència a l'esplai 'La Sagrera'?**

Jo vaig començar a anar a l'esplai als 7 anys i, bueno, al principi no m'agradava, ho passava fatal perquè jo era una persona súper, supervergonyosa i el fet de relacionar-me amb gent fora del meu ambient escolar, que era com el meu dia a dia, doncs em costava molt. Però a poc a poc vaig anar veient i gaudint d'anar-hi. I jo crec que l'etapa adolescent per exemple, que és una de les etapes, com més crítiques del desenvolupament potser, era com el meu ambient on m'hi sentia més segura, on podia ser jo al 100%, on se'm respectava el que deia i el

que feia. I agraeixo molt haver estat en aquell moment perquè gràcies a l'esplai jo crec que soc la persona que soc ara. I m'ha ajudant molt a canviar i a fer aquest creixement personal que crec que ha sigut molt important.

Llavors als 17 anys vaig començar una etapa diferent, que era l'etapa de monitoratge i, bueno, fins ara que soc directora i jo crec que en aquest rol de monitora i directora ets molt més conscient de la tasca de monitor perquè és un voluntariat l'esplai. I crec que les persones que hi participen és perquè realment gaudeixen d'aquesta tasca. I crec que és molt important a la societat que hi hagi gent així.

- **Quin creus que és el paper que fan aquestes entitats dins de la nostra societat actual?**

Clar, des del meu punt de vista, a nivell d'experiència, crec que l'educació del lleure en si, les entitats que formen part d'això, tenen un paper essencial en la societat perquè, és el que deia abans, perquè l'escola es basa molt més en coneixements de matèria. Sí que és veritat que últimament s'estan posant més les piles en aquest sentit de l'educació emocional, però jo crec que queda molt per recórrer. I que l'esplai en canvi a través de jocs i de passar-t'ho bé, et fan viure experiències i aprendre d'elles. I jo crec que a nivell social tenen molta consciència de canvi i gràcies a aquestes entitats podem anar fent petits progressos a nivell social.

- **Saps què és el treball en xarxa?**

Doncs sí, perquè, com he dit abans he estudiat psicologia, i un dels àmbits de la psicologia és l'educació, la psicologia educativa. I bueno a la carrera sempre quan fèiem aquesta matèria, sempre ens han remarcat molt que la feina com a psicòloga educativa també és el treball en xarxa i el poder cooperar amb els diferents professionals que intervenen en el desenvolupament d'un infant amb NESE. I jo crec que dona l'oportunitat de tenir un desenvolupament més enriquidor perquè al final estàs com avaluant o compartint com està l'infant en diferents àmbits de la seva vida.

- **Creus necessari mantenir una coordinació amb les escoles que treballen amb alumnes del vostre centre, en referència a l'esplai?**

Doncs sí, i de fet és un tema que portem replantejant-nos molt amb l'equip de monitors de l'esplai, perquè sí que és veritat que ens hem trobat amb moltes situacions on ens ha faltat informació sobre l'infant. I era com una mica d'impotència de no sabem cap on tirar o no sabem com fer-ho per poder ajudar a aquest infant. I jo crec que ens falten recursos i informació de part de diferents entitats o agents educatius com podem tractar millor, bueno, pel seu desenvolupament.

- **O sigui que per això que dius, sí que us heu trobat amb algun infant amb NESE i aleshores com heu actuat des de l'esplai per abordar aquesta situació?**

Sí, la veritat és que ens hem trobat amb alguns casos que venen de centres d'acollida o d'això. L'únic que va haver-hi un cas d'un infant que tenia un retard maduratiu i patia un trastorn de l'espectre autista i, bueno, és un infant que va venir des de ben petit, des dels 5 anys que es va apuntar, perquè tenia a la germana gran ja apuntada a l'esplai. I bueno pel moment superbé, hem intentat sempre acollir-lo i incloure'l en el grup com un infant més, òbviament. I, bueno, va anar tot molt bé fins que es va fer gran, aquest infant creix, tenia més força, a l'hora de fer excursions no caminava, llavors era un esforç molt, molt fort. I va arribar un moment que no ens podíem fer càrrec de les circumstàncies. Llavors vam parlar amb la família i vam intentar trobar una solució perquè pogués continuar l'infant a l'esplai. Vam contactar amb la nostra federació, vam contactar amb diferents, bueno diferents, per buscar recursos humans, perquè no ens donava amb la nostra experiència ni formació i tal. Però no se'ns va donar cap proposta, perquè l'esplai no deixa de ser una entitat sense ànim de lucre, els monitors i monitores no cobrem, per tant no podem oferir un sou digne a una persona que s'involucra amb nosaltres i pugui estar pendent de l'infant. Llavors, per desgràcia, vam haver de deixar d'oferir l'activitat d'esplai a aquest infant perquè ens faltaven recursos humans i ningú ens va poder donar una solució.

- **I durant els anys anteriors, en el seu grup hi havia alguna mena de suport o se li proporcionava alguna ajuda?**

Doncs sí, el seu grup sempre tenia més monitors que el que la ràtio requeria, i més monitors que altres grups necessitaven, perquè d'aquesta manera el grup seguia tenint els monitors que calia l'únic que sempre hi havia una persona més

deslliurada, o més enfocada a estar pendent d'aquest infant, i bueno sempre hi havia com un suport més per ell.

- **Com has dit, no teniu cap coordinació amb cap escola, i, aleshores, creieu que podria ser interessant en un futur tenir-ho present i organitzar aquesta coordinació en casos d'alumnat amb NESE?**

Efectivament si, perquè, bueno com he dit abans hem tingut alguns casos de centres d'acollida o casos més especials. I sí que està una mica en la voluntat de la família o dels tutors explicar-nos fins a tal nivell la situació de l'infant. Però nosaltres com a treball en xarxa o coordinació amb altres agents educatius no tenim cap protocol ni res. I crec que seria superinteressat per això que he dit perquè al final estàs com cooperant entre tots per saber com es comporta l'infant en els diferents àmbits i poder potenciar una mica aquest procés d'aprenentatge. I si, ens agradaria molt.

- **I en el cas que tinguessis l'oportunitat d'establir aquesta coordinació, què consideres, en què consistiria aquesta coordinació? Has dit compartir una mica com es comporta l'infant en els diferents àmbits, però a part d'això, creus que caldria alguna cosa més?**

Bueno, jo, personalment, crec saber una mica la història i el passat d'aquest infant ens ajudaria molt per conèixer-lo, per saber què hem de tractar i què no. Amb mestres per veure quina és la relació amb els diferents alumnes de la seva classe, a casa com es comporta amb els pares i quines rutines fa per exemple. O milers de coses que ens podrien servir a nosaltres per tirar per una banda o una altra a l'hora de fer les activitats a l'esplai.

- **Creus que l'educació en el lleure es podria considerar un agent educatiu?**

Sí, crec que a nivell social, l'esplai està considerant un lloc on els infants van a jugar i prou. I no es té aquesta consciència de treball d'objectius i de valors. Que òbviament fem jocs, però darrere d'aquests jocs hi ha un rerefons que marquen als infants i que els ajuda a créixer a nivell personal. I jo crec que això és molt important, i, per tant, sí que podríem considerar-lo un agent educatiu perquè al final estàs educant a aquests infants amb uns valors. Llavors, jo crec que surten de l'esplai amb consciència social, amb aprenentatge de les emocions i amb milers coses més que contribueixen en aquesta educació.

- **Per últim, podries definir en 3 paraules el fet de veure l'educació en el lleure com a agent educatiu dins d'aquesta coordinació entre escoles i entitats de lleure?**

Enriquidors, perquè a nivell social jo crec que enriquiria molt més. Necessària, perquè, és això que hem dit, podríem potenciar molt més l'aprenentatge de molts infants. Urgent, perquè portem molts anys treballant, el meu esplai per exemple té 50 anys i a dia d'avui encara no es considera l'esplai com a agent educatiu i jo crec que és bastant urgent que hi hagi aquesta consciència social per tal que molts més infants puguin gaudir d'aquest ambient.

11.2.3. Mestra d'Educació Infantil, exmonitora, exdirectora i actual mare de l'esplai 'La Sagrera'

- **Petita presentació personal de la teva experiència en el món educatiu**

Em dic Gemma, tinc 41 anys. En el món educatiu vaig començar, així com experiència vaig començar a fer cangurs i classes particulars. D'aquí vaig passar a ser monitora d'esplai, va ser quan vaig començar a estudiar la carrera de mestra. Vaig ser mestra de primària i després d'infantil. Porto uns 17 anys fent de mestre. Vaig estar uns 10 entre monitora i responsable de l'esplai. Estic a l'equip directiu a l'escola com a coordinadora d'infantil.

- **Ara m'agradaria que poguessis fer una definició de què és per tu l'educació en el lleure**

L'educació en el lleure seria tota una sèrie d'activitats i propostes fora de l'horari escolar obligatori, però amb uns objectius, amb una mirada concreta educativa, en aquest temps. Una alternativa a aquest oci més consumista, un espai educatiu amb unes línies, amb uns criteris.

- **Quina diferència hi ha entre aquesta educació i l'educació formal?**

És diferent de l'escolar perquè el rol de la persona que acompanya, el vincle que s'estableix és diferent, és un vincle més proper en el cas de l'educació en el lleure. També, tot el tema dels grups, el treball en equip també varia respecte a l'escola, es focalitza molt amb el treball cooperatiu i amb el joc. Segueixen havent els objectius darrere, malgrat les eines que utilitzes i el rol amb el que t'acompanya varia, els mitjans van canviant.

- **Em podries explicar una mica la teva experiència a l'esplai? Com a nena, monitora, directora i consiliària, si hi ha hagut una evolució**

Com a nena va ser bastant nefasta, era molt tímida i vaig tenir mala sort amb els monitors que em van tocar i em feien passar molta vergonya en el primer esplai que vaig estar i ho vaig deixar. I després, per coses de la vida, vaig acabar en el grup de joves d'un altre esplai, l'últim any, vaig enganxar un grup més maco i m'hi vaig sentir més còmode, i res va ser l'últim any, tenia 16-17 anys. I una cosa amb l'altre, doncs vaig acabar fent el curs de premonitors, érem poquets. Tot i que seguia tenint aquest record d'aquells monitors que m'ho feien passar malament, però amb el grup que estava em vaig engrescar i tot va fluir. Vaig començar el curs de premonitors, em va agradar, primer any de monitora, sensació de crear molt, d'inventar, d'imaginar, era una sensació molt xula. I d'entesa amb l'equip, ganes d'entendre't, de posar-te d'acord, poc conscient de la responsabilitat real d'estar amb canalla, del que realment estàvem fent en els primers anys. Després ja sí que vas veient, fas el curs de monitors i vas veient que el que estàs fent doncs afecta a la canalla i els va fent créixer. Vaig estar de monitora uns 5-6-7 anys, i aleshores, coses també de la vida, doncs vaig acabar de responsable del centre, perquè en aquell moment feia falta algú, jo em vaig engrescar a fer el curs de directora prèviament i l'experiència és molt positiva amb això del curs de director, amb les formacions que es van fer, i t'animes. Fins que em vaig casar, seguia acompanyant als nous monitors, ja fora de l'equip responsable, però encara vaig estar 2 o 3 anys més fent l'acompanyament, fins als 28-29 anys.

- **Diferències entre l'esplai d'abans amb el d'ara? L'educació era diferent?**

Això que he explicat va ser fins els meus 28 anys i ara en tinc 41, estic de consiliària i porto a les meves filles. Diferències, doncs em va sorprendre molt veure que havia canviat relativament poc l'objectiu que tenim, que al final és acompanyar a adolescents, joves, canalla en aquest espai més desinhibit, des del voluntariat, des del compromís, des de que t'ho estàs creient, que t'ho estimes. Tot això, era llavors quan jo tenia 20 anys i és ara quan tinc 40. Què ha canviat? Doncs que preneu les actes al Drive, la metodologia, les dinàmiques, el tipus de jocs, d'activitats, l'essència és la mateixa, no hem posat noves tecnologies aquí,

sinó que ens interessa la natura, la muntanya, contacte amb el barri amb els parcs, de sortir, de conèixer, ser crític amb la societat, tot això estava i és ara. Què guai, perquè aquesta essència a més des de l'estima més pura, des d'aquest voluntariat, i ho faig perquè m'ho crec perquè em vull entendre amb la gent, i amb aquest equip de gent vull tirar això endavant, i això, aquesta essència segueix estant pràcticament intacte. És com la màgia aquesta d'aquest món del lleure, fantàstic.

- **Quin creus el paper que fan aquestes entitats a dins de la societat?**

Per mi és una alternativa a aquest oci, que això sí que aquest oci a la societat, de sortir de compres, als centres comercials, les famílies on van amb els nens? Doncs a part del parc, se'n van a un centre comercial, una alternativa a això. Intentant donar aquesta mirada de la societat, del món, del seu paper aquí dins, de com ells poden intervenir-hi respecte a la funció de l'esplai. Dona aquest altre entorn, aquesta altre possibilitat en el teu barri en el que vius, en el teu poble, aquest arrelament. Transformar la societat més propera a l'esplai.

- **Em sabries dir què és el treball en xarxa?**

Seria que allà on estàs, amb la resta de gent que tens al teu voltant, o d'entitats, o de centres, o del que hi hagi, doncs posar-te d'acord per parlar del que sigui, en aquest cas d'infants.

- **Creus necessari mantenir una coordinació amb les escoles que treballen amb els alumnes que teniu al vostre centre d'esplai?**

Això seria una opció interessant, sobretot jo diria, això de perquè sí o de sempre potser no és del tot necessari, però quan hi ha casos d'infants que ens preocupen, que estem acompanyant i que no acabem de veure què està passant, seria vital, seria clau per poder fer aquest intercanvi de mirades, de com està. Perquè sí, si no hi ha cap necessitat, doncs potser no caldria perquè es un sobre esforç pels monitors, perquè si tot flueix no hi ha cap problema, però si hi ha necessitat doncs sí que seria molt interessant.

- **A l'esplai, per exemple us heu trobat amb algun cas? Com heu actuat des de l'esplai? En cas d'infants amb necessitats**

Si, com a monitora i sensació de frustració, de dir de no sé que fer, la família a vegades tampoc t'explica, de què està passant allà. Tampoc tens més eines, a

vegades com a monitor no tens més formació, més eines, i sí que dius ostres tu estàs aquí intentant treballar uns objectius de grup, de posar-se d'acord amb cada nano i t'ho desmunten perquè potser darrere d'aquí hi ha tota una motxilla de la canalla.

- **I des de l'esplai, si en algun cas concret fèieu alguna cosa en especial?**

El que més fèiem era parlar amb la família, que la família ens informés de que passava, de si hi havia alguna cosa que no sabéssim de per què aquest infant tenia aquesta conducta. I a vegades sí que t'explicaven i et sorprenies perquè com no m'ho has explicat abans, perquè al final, això no és un pàrquing de la canalla i fem 4 jocs, sinó que darrere hi ha unes eines educatives, ens hem de posar d'acord, hi ha tot el treball cooperatiu amb l'equip, amb el grup, amb els infants. Clar, i si tens aquestes dades doncs pots ajustar molt l'activitat, el que tu fas, que si no ho tens. Però només el que fèiem així de protocol era intentar amb la família i acordar què podem fer, com podem ajudar-lo més. Mai hem tingut contacte amb escoles. Sí que en alguns casos, és veritat que amb assistents socials també hi havíem parlat. Teníem infants de centres d'acollida que havíem parlat amb els seus tutors, però a més teníem infants derivats d'assistents socials i aquí sí que, com que la família a vegades no acompanyava, doncs amb l'assistenta havíem intercanviat què s'estava fent, teníem uns seguiments amb casos així, de nivell socioeducatiu molt complicat però això fa anys.

A nivell d'esplai també tenim aquest equip pedagògic que intentàvem anar a demanar eines, a buscar a veure què podíem fer. Normalment aquest equip pedagògic quan jo estava de monitora estava format per gent formada en pedagogia, mestres, que aleshores intentàvem portar eines, i per exemple dir aquesta activitat que esteu fent no va així, o aquest joc, aquesta proposta, i t'acompanyaven una miqueta. Fins i tot havíem arribat a fer informes, però que va acabar fracassant el tema, perquè volia dir molt temps i això sobresaturava molt, i que l'equip de monitors arriba a on arriba al final. Sí que amb l'equip intentàvem fer pinya per tal de donar resposta i aportar solucions.

- **A l'escola si teniu algun cas amb NESE, teniu alguna coordinació amb agents educatius de fora, esplais, EAP... Com és aquesta coordinació i amb qui la feu?**

Bàsicament, clar joestic a infantil ara mateix, són infants que no van a esplai, però qualsevol teràpia que fan ens coordinem un cop mínim al mes o més sovint. Si cal es parla amb l'especialista al que s'ha derivat, ja sigui perquè l'hem derivat nosaltres o perquè a vegades ja venen derivats dels centres, del pediatre, o de l'escola bressol, o la mateixa família que ha detectat i ens ha derivat. Al final és una conversa amb l'altra persona, intentant compartir conductes a un àmbit i a l'altre segons com està en allà i com està aquí, quines conductes té i quines mesures podem consensuar per anar a l'una. Clar jo araestic a P3, però per exemple quan havia estat a P5 sí que feien algun esport i, si hi havia un trastorn molt greu, sí que havíem parlat amb el monitor de multiesports per saber quin comportament tenia. El que sí que es fa amb més grans per exemple és que aquests infants que són més tímids, se'ls recomana anar a un esplai. A primària es recomana que vagin a un esplai a aquells que tenen conductes disruptives o que el treball en grup els hi costa. Perquè a l'esplai es fa molt treball de relació, d'equip, de grup a través del joc. No sé de cap cas que hagi preguntat que tal a l'esplai. Però des de l'escola es reconeix l'espai cada cop més. Es reconeix aquest espai com un àmbit que a vegades supleix tot això que a vegades l'escola no sap com enfocar-ho, aquesta part més relacional.

- **I en el cas que tinguessis l'oportunitat d'establir aquesta coordinació, què consideres, en què consistiria aquesta coordinació?**

Hauríem de parlar quin comportament, com es mostra l'infant a nivell d'escola i en l'esplai, en el seu grup. Què és el que ens preocupa i establir línies d'actuació coordinada. A vegades també passa que l'infant té una conducta diferent a cada àmbit. Però sobretot, com està, quina evolució hi ha hagut i com seguim actuant en paral·lel una mica perquè sinó malament. I amb la família també aquí darrere.

- **Creus que l'educació en el lleure es podria considerar un agent educatiu?**

Sí, totalment. Quan més ho penso, menys ho entenc. Com pot ser que no estigui ja ficat en aquesta xarxa. Que igual sí que hi ha escoles que sí, no sé, jo ho desconec. Però, per la meva experiència, que explicava abans, que quan vaig començar a ser monitora, és l'espai que jo dic que més m'ha format, que més m'ha fet créixer, que més m'ha ajudat com a persona, això de la meva timidesa, a superar-ho, a posar-li paraules, a entendre'm amb la gent, a fer equip. No

entenc com aquest espai que és l'esplai, que ajuda tant en el desenvolupament de l'infant des d'aquesta mirada més desinhibida, aquest espai de barri, no lliga amb aquesta part més formal que és l'escola. Que al final eduquem, les dos bandes eduquem, però tan diferent amb espais tan diferents. Que seria fantàstic. Que el lleure és un agent educatiu, que educa fins i tot sovint més que l'escola i pot fer més incidència en segons quines actituds amb els infants i joves. Que no s'entén com no hi ha aquest lligam.

- **Per últim, podries definir en 3 paraules el fet de veure l'educació en el lleure com a agent educatiu dins d'aquesta coordinació entre escoles, entitats de lleure i família?**

Diria oportunitat, oportunitat en positiu. Necessària. Positiva, que aportaria en positiu a l'infant, positiva per l'infant i pels joves per acompanyar aquest desenvolupament, aquesta evolució.

Sap greu el poc valor que a vegades es dona a les entitats de lleure i allà estem, rezagados, en aquell espai, no tenir lloc on posar-te. I poc agrait també, s'agraeix poc al monitoratge que està aquí posat, i és una pena perquè creixem tots, i al final els monitors creixen i els infants també.

11.2.4. Psicòloga

- **Em podries fer una breu presentació personal de la teva experiència?**

Em dic Ana, tinc 50 anys i podria explicar que la meva experiència en el món educatiu s'ha donat en dues vegades, una quan era nena i una altra ja de més gran, quan vaig estudiar la carrera de psicologia. Quan era nena me'n recordo que des dels 8 als 14 anys vaig anar tots els dissabtes a l'esplai de la meva escola. I bé doncs aquella època la recordo d'una manera que des de la distància doncs ara encara se m'escapa algun somriure de totes les experiències que vam viure, perquè va ser molt enriquidora. Moltes de les experiències que jo vaig viure allà, va ser la primera vegada, va ser un descobriment i una manera d'enriquir-me com a persona, ja que es tenia molt en compte tots els valors, el sentit de l'amistat el que significava. Bueno, que encara després de tots els anys, encara mantinc moltes amistats. És a dir que fa empremta el estar allà, en un esplai.

I després, quan jo tenia uns 30 anys vaig començar a estudiar la carrera de psicologia. I a l'hora de fer el pràcticum, vaig fer-lo en l'àmbit educatiu. El

pràcticum va consistir en dos treballs, recordo que vaig estar un any sencer, un curs educatiu. Per tant, el primer semestre vaig elaborar i vaig implementar un programa d'inclusió i d'integració social per a alumnes nouvinguts. El segon projecte va ser de cara al segon semestre. Va ser un projecte molt emocionant per mi, em va donar molta feina, però els resultats van ser molt gratificants. Vaig fer un projecte psicoeducatiu per ajudar i acompanyar a un nen de 8 anys, que anava a 3r de primària, amb necessitats educatives especials. Era un nen adoptat, venia de Rússia i, malauradament com passa en molta població d'aquell país, va venir amb la síndrome de l'alcoholisme fetal, tenia un petit retard mental.

- **Com definiries l'educació en el lleure?**

Jo crec que l'educació en el lleure la definiria com un conjunt d'iniciatives, però acompanyades d'altres eixos fonamentals que són: que tingui una clara intencionalitat educativa i pedagògica, que estiguin també orientades a la persona des d'un punt de vista global i integral i que, a més, els educadors que estiguin allà al capdavant puguin implementar aquestes activitats amb una perspectiva no només intragrupal sinó intergrupala, que promogui el treball en xarxa i, sobretot, l'establiment de valors que et fan construir-te com a persona.

- **Quin creus que és el paper que fan aquestes entitats de lleure dins de la nostra societat?**

Des d'un punt de vista psicosocial, penso que aquestes activitats contribueixen a la millora social, ja que a través de la seva dedicació fomenten: la participació, la cohesió social, el suport veïnal (molt important també en aquesta xarxa). A més, aquestes activitats no se centren en el seu àmbit més proper, sinó que també amb el seu treball poden generar xarxes de solidaritat. És a dir, que jo penso que el seu treball, en aquests espais, promouen el respecte a la diversitat cultural, ja que tot plegat fa que promoguin la qualitat de vida de les persones que participen.

- **Saps què és el treball en xarxa?**

Jo m'imagino que un treball en xarxa és treballar de manera conjunta tenint en compte diferents actors, com ara diferents agents socials, diferents agents educatius o professionals que vinguin d'altres àrees de coneixement. Tots

plegats poden aplegar esforços cap a un mateix objectiu i en benefici de la societat.

- **Creus necessari mantenir una coordinació entre les escoles i les entitats de lleure?**

Jo crec que les escoles i les entitats de lleure han de tenir clar que la unió de les persones les quals provenen dels diferents àmbits de coneixement, permeten dues coses amb aquesta coordinació: que puguin unificar les seves forces per assolir objectius compartits i que puguin construir xarxes de coneixement i de treball cooperatiu a la recerca de la millora de l'entorn.

- **Creieu que podria ser interessant, en un futur, tenir-lo present i organitzar aquesta coordinació en casos d'alumnat amb NESE?**

Jo després de la meva experiència quan vaig treballar allà, que em coordinava amb la psicòloga que hi havia a la mateixa escola, amb els pares també, amb especialistes també. Jo penso que sí, podria ser interessant, ja que el sentit del treball en xarxa és generar espais per aconseguir una autèntica democràcia participativa amb una perspectiva oberta, inclusiva, interactiva i col·laborativa. Jo crec que sota aquesta perspectiva farà que es generin oportunitats educatives de manera igualitària i on tots els nens i nenes des d'un entorn natural puguin aprendre els uns dels altres i de manera equitativa.

- **En què consideres que podria consistir aquesta coordinació?**

Jo considero que la coordinació que ha d'haver interprofessional, amb tots els actors que t'he comentat abans, podria consistir sobretot en apropar els llenguatges. Tu pensa que cada àrea de coneixement, cada professional, té una dialèctica i fa servir un discurs diferent. Per tant, jo penso que apropant els llenguatges emprats en cadascuna d'aquestes disciplines poden afavorir un millor enteniment entre tots ells. També unificar sobretot criteris tècnics, sempre i quan tots ells tinguin en compte doncs per exemple el moment evolutiu del nen, la singularitat de cada nen, és a dir, les seves necessitats particulars i també les de les seves famílies i també les del seu entorn. Penso que d'aquesta manera es garanteix una continuïtat en la intervenció i també evitem duplicitats, pèrdua de temps i contradiccions en l'atenció.

- **L'educació en el lleure es podria considerar un agent educatiu?**

Les activitats que estan adreçades en el lleure seran educatives sempre que l'acompanyi un clar component pedagògic i educatiu. I que vagin adreçades de manera integral a aquella persona i que els actors, que en aquest cas serien els monitors els que estan en primera línia i són els que donen la cara també tenir en compte una sèrie de valors, els valors que volen implementar en l'esplai o bé tenir en compte aquelles interaccions que s'han de produir, no només dins del grup, sinó intergrupals.

- **Per últim, podries definir en 3 paraules el fet de veure l'educació en el lleure com a agent educatiu dins d'aquesta coordinació?**

Oportunitat, creixement i globalitat

11.3. Taula anàlisi de resultats

PARTICIPANTS	
<p>M → Monitora de l'esplai La Sagrera. MMM → Exmonitora de l'esplai La Sagrera, exdirectora de l'esplai La Sagrera, consiliària de l'esplai La Sagrera, mare de l'esplai La Sagrera, mestre d'educació infantil. P → Psicòloga D → Director de l'escola Elisenda de Montcada</p>	
ANÀLISI - CATEGORIES	
DIMENSÍO PERCEPCIÓ DE L'EDUCACIÓ EN EL LLEURE	
Experiència personal	
Educació emocional i creixement personal	
Funció	
Educació formal i educació no formal	
Acció social	
DIMENSÍO ELEMENTS D'UNA COORDINACIÓ ENTRE AGENTS EDUCATIUS	
Aspectes a debatre	
Participants	
DIMENSÍO OPINIÓ SOBRE LA COORDINACIÓ ENTRE LLEURE, ESCOLA I FAMÍLIA	

DIMENSÍO PERCEPCIÓ DE L'EDUCACIÓ EN EL LLEURE	M: és com l'alternativa a l'educació formal
	M: és com l'oportunitat que et pots donar de créixer a nivell personal en altres valors que no es donen a l'escola
	M: On es tracta l'educació emocional, on es tracten valors, infinitat de valors que a l'escola jo crec que s'obliden
	M: a l'educació en el lleure en general és com que treballen uns objectius a través d'activitats lúdiques i molt més a nivell vivencial que a l'escola.
	M: gràcies a l'esplai jo crec que soc la persona que soc ara. I m'ha ajudat molt a canviar i a fer aquest creixement personal que crec que ha sigut molt important.
	M: l'esplai en canvi a través de jocs i de passar-t'ho bé, et fan viure experiències i aprendre d'elles.
	M: a nivell social tenen molta consciència de canvi i gràcies a aquestes entitats podem anar fent petits progressos a nivell social.
	M: l'esplai està considerant un lloc on els infants van a jugar i prou. I no es té aquesta consciència de treball d'objectius i de valors. Que òbviament fem jocs, però darrere d'aquests jocs hi ha un rerefons que marquen als infants i que els ajuda a créixer a nivell personal.
	M: al final estàs educant a aquests infants amb uns valors.
	M: surten de l'esplai amb consciència social, amb aprenentatge de les emocions i amb milers coses més que contribueixen en aquesta educació.
	MMM: L'educació en el lleure seria tota una sèrie d'activitats i propostes fora de l'horari escolar obligatori, però amb uns objectius, amb una mirada concreta educativa, en aquest temps. Una alternativa a aquest oci més consumista, un espai educatiu amb unes línies, amb uns criteris.
	MMM: És diferent de l'escolar perquè el rol de la persona que acompanya, el vincle que s'estableix és diferent, és un vincle més proper en el cas de l'educació en el lleure.
	MMM: es focalitza molt amb el treball cooperatiu i amb el joc.
	MMM: em va sorprendre molt veure que havia canviat relativament poc l'objectiu que tenim, que al final és acompanyar a adolescents, joves, canalla en aquest espai més desinhibit, des del voluntariat, des del compromís, des de que t'ho estàs creient, que t'ho estimes.
	MMM: ha canviat la metodologia, les dinàmiques, el tipus de jocs, d'activitats, l'essència és la mateixa, no hem posat noves tecnologies aquí, sinó que ens interessa la natura, la muntanya, contacte amb el barri amb els parcs, de sortir, de conèixer, ser crític amb la societat, tot això estava i és ara.
MMM: és una alternativa a aquest oci, que això sí que aquest oci a la societat, de sortir de compres, als centres comercials	
MMM: Intentant donar aquesta mirada de la societat, del món, del seu paper aquí dins, de com ells poden intervenir-hi respecte a la funció de l'esplai.	

	<p>MMM: Transformar la societat més propera a l'esplai.</p> <p>MMM: això no és un pàrquing de la canalla i fem 4 jocs, sinó que darrere hi ha unes eines educatives, ens hem de posar d'acord, hi ha tot el treball cooperatiu amb l'equip, amb el grup, amb els infants.</p> <p>MMM: Es reconeix aquest espai com un àmbit que a vegades supleix tot això que a vegades l'escola no sap com enfocar-ho, aquesta part més relacional.</p> <p>MMM: és l'espai que jo dic que més m'ha format, que més m'ha fet créixer, que més m'ha ajudat com a persona, això de la meua timidesa, a superar-ho, a posar-li paraules, a entendre'm amb la gent, a fer equip. No entenc com aquest espai que és l'esplai, que ajuda tant en el desenvolupament de l'infant des d'aquesta mirada més desinhibida, aquest espai de barri, no lliga amb aquesta part més formal que és l'escola.</p> <p>MMM: les dos bandes eduquem, però tan diferent amb espais tan diferents.</p> <p>MMM: Que el lleure és un agent educatiu, que educa fins i tot sovint més que l'escola i pot fer més incidència en segons quines actituds amb els infants i joves.</p> <p>P: Moltes de les experiències que jo vaig viure allà, va ser la primera vegada, va ser un descobriment i una manera d'enriquir-me com a persona, ja que es tenia molt en compte tots els valors, el sentit de l'amistat el que significava.</p> <p>P: un conjunt d'iniciatives, però acompanyades d'altres eixos fonamentals que són: que tingui una clara intencionalitat educativa i pedagògica, que estiguin també orientades a la persona des d'un punt de vista global i integral i que, a més, els educadors que estiguin allà al capdavant puguin implementar aquestes activitats amb una perspectiva no només intragrupal sinó intergrupala, que promogui el treball en xarxa i, sobretot, l'establiment de valors que et fan construir-te com a persona.</p> <p>P: penso que aquestes activitats contribueixen a la millora social i fomenten: la participació, la cohesió social, el suport veïnal.</p> <p>P: aquestes activitats no se centren en el seu àmbit més proper, sinó que també amb el seu treball poden generar xarxes de solidaritat.</p> <p>P: promouen el respecte a la diversitat cultural, ja que tot plegat fa que promoguin la qualitat de vida de les persones que participen.</p> <p>P: Les activitats que estan adreçades en el lleure seran educatives sempre que l'acompanyi un clar component pedagògic i educatiu. I que vagin adreçades de manera integral a aquella persona.</p> <p>P: també tenir en compte una sèrie de valors, els valors que volen implementar en l'esplai o bé tenir en compte aquelles interaccions que s'han de produir, no només dins del grup, sinó intergrupala.</p> <p>D: Soc el mestre que soc, gràcies a l'educació en el lleure.</p> <p>D: l'educació en el lleure és una educació més propera.</p> <p>D: no tens la pressió de currículums, neix de la voluntarietat d'una persona que vol treballar amb nens.</p> <p>D: la persona vol ser monitor o monitora i això neix de la necessitat que tens i de les ganes que tens de treballar amb nens i nenes. Jo per mi, és l'essència de l'educació.</p> <p>D: allà vaig forjar l'amistat amb la gent que conec avui en dia, va ser una part molt important de la meua vida.</p> <p>D: era com quasi casa nostra.</p> <p>D: complementar el que seria l'educació formal, el món de l'educació està la formal i no formal, doncs és el complement perfecte del que seria l'educació formal.</p> <p>D: oferir un espai a les famílies que no sigui el carrer, perquè el carrer avui en dia no és un espai de joc.</p> <p>D: Les entitats de lleure doncs ofereixen colònies, casals amb preus als quals tota la gent pugui tenir accés i això és molt important.</p> <p>D: Hauria de ser un agent educatiu perquè en el moment que interactua amb infants i està educant, perquè és educació en el lleure, no oblidem que hi ha la paraula educació. Perquè sigui un agent educatiu, hauria d'haver una formació prèvia.</p> <p>D: Perquè sigui un agent educatiu ha d'haver un coneixement.</p> <p>D: no deixa de ser una feina encara que sigui voluntària.</p> <p>D: és feina nostra com a educadors de promoure aquesta feina, d'ensenyar el que està fent, nosaltres tenim aquest projecte educatiu, tenim la nostra manera de fer.</p>
DIMENSIÓ ELEMENTS D'UNA COORDINACIÓ	M: cooperar amb els diferents professionals que intervenen en el desenvolupament d'un infant amb NESE.
	M: estàs com avaluant o compartint com està l'infant en diferents àmbits de la seva vida.
	M: de no sabem cap on tirar o no sabem com fer-ho per poder ajudar a aquest infant.

ENTRE AGENTS EDUCATIUS	M: ens falten recursos i informació de part de diferents entitats o agents educatius com podem tractar millor el seu desenvolupament.
	M: final estàs com cooperant entre tots per saber com es comporta l'infant en els diferents àmbits i poder potenciar una mica aquest procés d'aprenentatge.
	M: saber una mica la història i el passat d'aquest infant ens ajudaria molt per conèixer-lo, per saber què hem de tractar i què no. Amb mestres per veure quina és la relació amb els diferents alumnes de la seva classe, a casa com es comporta amb els pares i quines rutines fa.
	MMM: que allà on estàs, amb la resta de gent que tens al teu voltant, o d'entitats, o de centres, o del que hi hagi, doncs posar-te d'acord per parlar del que sigui, en aquest cas d'infants.
	MMM: quan hi ha casos d'infants que ens preocupen, que estem acompanyant i que no acabem de veure què està passant, seria vital, seria clau per poder fer aquest intercanvi de mirades, de com està.
	MMM: equip pedagògic que intentàvem anar a demanar eines, a buscar a veure què podíem fer. Normalment aquest equip pedagògic quan jo estava de monitora estava format per gent formada en pedagogia, mestres, que aleshores intentàvem portar eines, i per exemple dir aquesta activitat que esteu fent no va així, o aquest joc, aquesta proposta, i t'acompanyaven una miqueta.
	MMM: estic a infantil ara mateix, són infants que no van a esplai, però qualsevol teràpia que fan ens coordinem un cop mínim al mes o més sovint.
	MMM: és una conversa amb l'altra persona, intentant compartir conductes a un àmbit i a l'altre segons com està en allà i com està aquí, quines conductes té i quines mesures podem consensuar per anar a l'una.
	MMM: Hauríem de parlar quin comportament, com es mostra l'infant a nivell d'escola i en l'esplai, en el seu grup. Què és el que ens preocupa i establir línies d'actuació coordinada.
	MMM: com està, quina evolució hi ha hagut i com seguim actuant en paral·lel una mica perquè sinó malament. I amb la família també aquí darrere.
	P: treballar de manera conjunta tenint en compte diferents actors, com ara diferents agents socials, diferents agents educatius o professionals que provinguin d'altres àrees de coneixement.
	P: puguin unificar les seves forces per assolir objectius compartits i que puguin construir xarxes de coneixement i de treball cooperatiu a la recerca de la millora de l'entorn.
	P: podria consistir sobretot en apropar els llenguatges. Tu pensa que cada àrea de coneixement, cada professional, té una dialèctica i fa servir un discurs diferent.
	P: També unificar sobretot criteris tècnics, tenint en compte el moment evolutiu del nen, la singularitat de cada nen, és a dir, les seves necessitats particulars i també les de les seves famílies i també les del seu entorn.
	D: nosaltres formem una xarxa que es diu Xapó que és una xarxa d'entitats de zona nord de ciutat Meridiana i Torre Baró, en la que estan entitats de salut, entitats de centres escolars, instituts, serveis socials, centres oberts, entitats de lleure. Aleshores allà el que treballem és: de quina manera podem, cadascú des del seu àmbit, donar un suport a les situacions familiars que es donen en aquest barri.
	D: no mirem per la nostra escola sinó que mirem pel barri on estem treballant.
	D: Comissió social, per exemple, que ens reunim un cop al mes. És un grup de treball que neix de l'escola on estan les mestres d'educació especial, l'educadora social, ve una altra persona dels serveis socials i direcció. Es tracten casos d'alumnes que es troben en una situació socioeconòmica molt compromesa per veure si podem ajudar.
	D: vam pensar que era necessari que participessin les entitats de lleure on aquests infants de l'escola hi anaven, per tal de poder compartir informacions que potser sabien els monitors de lleure o dels centres oberts podíem compartir-la i al revés. Així d'aquesta manera podem tenir una informació més global.
	D: Es parlen situacions de risc. Per exemple, si un nen ens enterem que no ve a l'escola, perquè no ve a l'escola, si està cuidat o no a casa seva, si hi ha hagut alguna situació de maltractament. Nosaltres iniciem un protocol de protecció de l'infant.
	D: Parlem sempre del cas de l'infant per a partir d'aquí poder actuar. Sempre s'ha de tenir en compte la privacitat de les dades. A més, els educadors de les entitats de lleure i dels centres oberts estan en contacte regularment amb les tutories dels alumnes, via mail o via telèfon o com sigui.

DIMENSIÓ OPINIÓ SOBRE LA COORDINACIÓ ENTRE LLEURE, ESCOLA I FAMÍLIA	M: l'educació del lleure en si, les entitats que formen part d'això, tenen un paper essencial en la societat perquè, és el que deia abans, perquè l'escola es basa molt més en coneixements de matèria.
	M: Enriquidora, perquè a nivell social jo crec que enriquiria molt més. Necessària, perquè, és això que hem dit, podríem potenciar molt més l'aprenentatge de molts infants. Urgent, perquè portem molts anys treballant, el meu esplai per exemple té 50 anys i a dia d'avui encara no es considera l'esplai com a agent educatiu i jo crec que és bastant urgent que hi hagi aquesta consciència social per tal que molts més infants puguin gaudir d'aquest ambient.
	MMM: Diria oportunitat, oportunitat en positiu. Necessària. Positiva, que aportaria en positiu a l'infant, positiva per l'infant i pels joves per acompanyar aquest desenvolupament, aquesta evolució.
	MMM: Sap greu el poc valor que a vegades es dona a les entitats de lleure i allà estem, rezagados, en aquell espai, no tenir lloc on posar-te. I poc agraït també, s'agraeix poc al monitoratge que està aquí posat, i és una pena perquè creixem tots, i al final els monitors creixen i els infants també.
	P: generar espais per aconseguir una autèntica democràcia participativa amb una perspectiva oberta, inclusiva, interactiva i col·laborativa.
	P: sota aquesta perspectiva farà que es generin oportunitats educatives de manera igualitària i on tots els nens i nenes des d'un entorn natural puguin aprendre els uns dels altres i de manera equitativa.
	P: es garanteix una continuïtat en la intervenció i també evitem duplicitats, pèrdua de temps i contradiccions en l'atenció.
	P: Oportunitat, creixement i globalitat
	D: Primordial
	D: Fluida, perquè no s'ha d'entrebancar la comunicació entre els diferents agents, ha d'haver una rutina per no trencar aquesta comunicació. Agendar i compromís. La paraula que ha de sortir d'aquí és el compromís, per part de les escoles, entitats de lleure i famílies.